

CURIERUL JUDICIAR

REVISTĂ DE DOCTRINĂ-JURISPRUDENȚĂ-LEGISLAȚIUNE-ECONOMIE POLITICĂ-FINANȚE-SOCIOLOGIE

DIRECTOR:

FONDATOR:
ION S. CODREANU
Avocat

I. GR. PERIȚEANU
fost Ministru, Avocat
Președintele Uniunii avocaților din România

PRIM REDACTOR:
ALEXANDRU VELESCU
Doctor în Drept, Avocat

COMITETUL DE REDACȚIE:

Traian Alexandrescu, fost decan al Baroului de Ilfov Avocat; **Alexandru Cerban**, Profesor Universitar, Avocat
Iosef Gh. Cohen, Consilier la Consiliul Legislativ, Avocat; **N. Jac Constantinescu**, Președinte la C. de Apel București
E. Cristoforeanu, Dr. în Drept dela Roma, Avocat; **Radu Dimiu**, Magistrat la Trib. Ilfov; **Vintilă Dongoroz**, Conferențiar universitar, Avocat; **D. Gălășescu Pyk**, Profesor Universitar, Avocat; **C. Sipsom**, Profesor Universitar; **C. A. Stoeanovici**, Conf. univ. Membru al Consiliului Legislativ; **Gr. L. Trancu-Iași**, fost Ministru, Avocat; **Hariton Udrea**, Judecător Trib. Ilfov și **Petre Vasilescu**, Profesor Univesitar.

SECRETARI DE REDACȚIE:

E. C. Decusară Dr. în Drept din Paris, Directorul Statisticeii Judiciare; **Ionel I. Codreanu**, Doctor în drept din Paris, Avocat;

DIN CAUZA VACANȚEI Nr. 28 AL CURIERULUI JUDICIAR VA APAREA DUMINICA 20 SEPTEMBRIE 1936

SUMAR

— *Curtea Superioară de Justiție militară poate casa fără trimitere? Interpretarea art. 161 din Codul Justiției Militare*, de General D. Macovescu;

— Acțiuni declaratorii, Acțiuni provocatorii (urmare) de M. Bărcă, magistrat.

JURISPRUDENȚA ROMÂNĂ

— Inalta Curte de Casație și Justiție s. I: *Constanța M. Ghirgiu cu Ministerul Industriei* (Acțiune civilă, Suspendarea ei până la tranșarea acțiunii publice, Recurs contra jurnalului de suspendare, Inadmisibilitate);

— Idem s. II: *Petre Pâscălnai cu Daniel Topaci* (Legea agrară pentru Basarabia. Expropriere. Embaticar. Hotărîre a comisunii centrale de expropriere definitivă. Dacă chestiunile cuprinse în o atare hotărîre mai pot fi repuse în discuțiune înaintea instanțelor judecătorești ordinare cu ocazia unei acțiuni în reverdicare, Soluție negativă, Lucru judecat);

— Idem s. III: *Parchetul General al C. Ap. Tg.-Mureș cu Firma Nitrogen* (Ardeal, Societate streină. Înregistrarea firmei în România. Angajamentul de a se supune legilor și jurisdicțiunii române. Neîndeplinirea acestui angajament nu poate duce la radierea firmei).

JURISPRUDENȚA STREINĂ

— Casația italiană I (Societate, Responsabilitatea directorului. Deliberarea adunării. Acțiunea de regres a administratorului chemat în judecată contra coadministratorilor săi);

— Idem, idem (Titluri de credit la purtător dispărute sau furate. Revendicare. Achizitor de bună credință. Persoane juridice);

— Idem, idem (Dotă, Fructe dotale. Dreptul de folosință al soțului. Cesiunea fructelor viitoare. Drepturile soției falitului. Cesiunea fructelor făcută de soț unui creditor);

— Casația franceză (Asigurare, Reticențe și false declarațiuni. Asigurări asupra vieții. Operațiuni chirurgicale. Rănire. Disimulare);

— C. Ap. Aix (Contract de asigurare, Asigurat, Obligațiuni, Plata primei, Punere în întârziere adresată asiguratului, Infirmitate fizică și mintală a acestuia. Forță majoră, Punere în întârziere inoperantă. Punere în întârziere adresată sindicului. Niciun interes din partea creditorilor de a plăti primele, Punere în întârziere de asemenea inoperantă);

— C. Ap. Dijon (Divorț, Apel civil, Desistare, Act de jurisdicție grațioasă, Recurs inadmisibil);

— C. Ap. Colmar (Asigurare, Automobil, Accidente, Transporturi cu titlu oneros, Clausă a poliței, Interpretare, Declarație inexactă. Rea credință, Sarcina probei, Decădere);

— C. Ap. Riom (Alimente, Persoane obligate a le plăti, Tată supraviețuitor, Părăsirea copilului, Acțiunea unui tert);

— C. Ap. Paris s. II (Automobil, Accident, Culpă victimei, Treceți marcate cu semne);

— Trib. com. Seine (Automobil, Responsabilitate civilă, Elemente constitutive, Culpă, Acte constitutive ale culpei, Automobil și camion urmând aceeași direcție, Viraj brusc al automobilului spre stânga, Gest avertizator al brațului, Ordonanțe polițienești, Lipsa culpei conducătorului camionului, Automobilist responsabil);

— Aplicarea noilor legiuri penale, Circulările d-lui Ministru al Justiției relativ la executarea amenzilor prin munca publică.

CURTEA SUPERIOARA DE JUSTIȚIE MILITARA

POATE CASA FARA TRIMITERE?

Interpretarea art. 161 din Codul Justiției Militare

Interpretarea acestui articol a dat loc în ultimii timp la discuțiuni în lumea noastră juridică.

Textul acestui articol este următorul:

„Dacă Consiliul de Revizie anulează hotărîrea pentru necompetență, el pronunță trimiterea procesului la jurisdicțiunea competente; și dacă o anulează pentru oricare alt motiv, trimite pricina la Consiliul de Răsboiu al circumscripției care n'a judecat-o, sau în lipsa unui al doilea Consiliu de Răsboiu în circumscripțiune, la acela al uneia din circumscripțiunile vecine”.

Este traducerea exactă a art. 167 C. J. M., francez din 1857.

Față de această redactare a acestui articol și a articolelor ce urmează, câtă a se vedea dacă Consiliul Permanent de Revizie al Armatei, actualmente Curtea Superioară de Justiție Militară, poate sau nu, să anuleze fără trimitere o sentință a unei instanțe de fond.

Dacă cercetăm jurisprudențele acestei instanțe, găsim numeroase decizii în timpul războiului, când Curtea era formată din 3 generali și doi consilieri dela Inalta Curte de Casație, prin care în anume cazuri, s'au anulat fără trimitere sentințele instanțelor de fond. Cităm:

Decizia 1035 din 29 Septembrie 1920 pentru inexistența infracțiunii;

Decizia 44 din 2 Februarie 1921 pentru că se violase autoritatea de lucru judecat, care consta în o ordonanță de clasare aprobată de generalul comandant;

Decizia 94 din 21 Februarie 1921, pentru că se violase autoritatea de lucru judecat, ce consta în aplicarea amnistiei, etc.

După război jurisprudența s'a menținut constantă până în August 1935, de a anula fără trimitere, ori de câte ori constata, că acțiunea publică trebuie să înceteze prin una din cauzele următoare: prescripție, amnistie, autoritate de lucru judecat sau lipsa de încadrare a faptei într'un text penal de lege, adică inexistența infracțiunii.

Dela această dată însă Curtea Superioară nu mai anulează fără trimitere în cazurile de mai sus, ci constatând existența acestor împrejurări, anulează cu trimitere la altă instanță, care să aplice prescripția, amnistia, autoritatea de lucru judecat sau absolvirea. Cităm câteva decizii:

Decizia nr. 201 din 1935. Se anulează sentința, fapta neputându-se încadra în niciun text de lege și se trimite la alt Consiliu să aplice absolvirea;

Decizia nr. 219 din 1935 violându-se autoritatea de lucru judecat se anulează sentința și se trimite la alt consiliu, care să aplice autoritatea de lucru judecat;

Decizia 82 din 1936. Se anulează sentința, fapta neputându-se încadra în niciun text de lege și se trimite la alt consiliu să aplice absolvirea.

Decizia nr. 92 din 1936. Fapta de dezertare intrând în amnistie, iar cea de port ilegal de uniformă fiind prescrisă, să anulează sentința cu trimitere la alt consiliu, care să aplice amnistia și prescripția, etc.

Curtea constată deci existența împrejurărilor cari duc la încetarea acțiunii publice, dar în loc de a curma ea însăși procesul penal, trimite la altă instanță să facă acest lucru, pe motiv că art. 161 se opune a se anula fără trimitere.

* * *

Față de această situațiune câtă să vedem care ar fi cea mai justă interpretare.

Dacă cercetăm doctrina, găsim că autorii nu sunt de acord.

Foucher în „Commentare” din 1858 pag. 487 spune că Consiliul de Revizie nu poate să hotărască el însuși asupra acuzațiunii și asupra prevenitului, nici chiar când ar socoti că faptul recunoscut constant nu constituie nici crimă, nici delict; indicând în sprijinul acestei păreri și o decizie a Curții de Casație franceză din 1864.

Pradier Fodéré în „Commentarie” din 1873, pag. 339 spune de asemenea că, Consiliul de Revizie nu pronunță niciodată o anulare fără trimitere, afară de excepția prevăzută de art. 144 C. M. fr. în caz de achitare, când comisarul regal nu poate face recurs decât în interesul legii.

Alla în „Manuel pratique” din 1876 pag. 20 este de aceeași părere.

Observăm însă la acești autori:

1. Niciunul nu se ocupă și de cazurile în care s'ar constata că fapta intră în amnistie, ori este prescrisă sau se stabilește existența autorității de lucru judecat.

2. Niciunul nu ne explică, de unde urmează să se producă anularea în asemenea cazuri și nici în cazul lipsei de încadrare a faptului într-o crimă sau delict. Nu ni se spune anume dacă se face o nouă instrucție, se procedează la noi debateri orale, ori se procedează așa cum a stabilit Curtea noastră superioară, trimițând numai pentru a aplica amnistia, prescripția, absolvirea etc.

Ceva mai mult, *Pradier Fodéré*, la pag. 343 arătând cum pot fi clasate consecințele anulării, indică 3 categorii și anume:

a) Anularea pentru neobservarea formelor în instrucția scrisă, când instrucția reîncepe dela primul act declarat nul.

b) Anularea pentru vicii la debateri, când se reiau debaterile dela început la noul consiliu.

c) Anularea pentru greșita aplicațiune a pedepsei, când rămâne bună declarația primului consiliu asupra faptelor, adică verdictul; nu se mai fac noi debateri, nu se mai audiază martori, ci se pronunță numai asupra aplicațiunii legii penale.

Nu se vede aci, în care categorie a înțeles autorul să claseze anulările pentru inexistența infracțiunii și celelalte împrejurări de care ne ocupăm.

Doctrina noastră este săracă în această materie. Cităm totuși *Lt. Col. Șoimescu*, „Justiția Militară Româ-

nă” din 1891, unde la pag. 447 se unește cu părerea lui *Pradier Fodéré*, de a se trimite întodeauna la un nou consiliu de războiu, care să procedeze la noi debateri — zice autorul — fie că nu există crimă sau delict, fie că faptul era prescris sau amnistiat, spre a se pronunța și un alt consiliu de Război asupra chestiunii care a dat loc anulării.

Mai adaugă autorul că oricât de logică ar fi părerea lui *Vexieux*, care este în asemenea cazuri pentru anulare fără trimitere, legea nu face asemenea excepțiuni și unde legea nu distinge, judecătorul nu poate distinge.

Le Colonel Augier et Le Poittevin, în „Traité des recours en révision” din 1915, se pronunță în mod hotărât pentru dreptul ce are Consiliul de Revizie să anuleze fără trimitere în anume cazuri, când prin anularea hotărârii nu ar mai rămâne nimic de judecat.

După ce la pag. 90 sub nr. 132 arată motivele ce au determinat pe legiuitorul militar să înlăture ca inutile, în codul militar, dispozițiunile art. 429 pr. pen. potrivit cărora Inalta Curte de Casație poate anula fără trimitere, la pag. 91 sub nr. 133 arată că Consiliul trebuie să statueze, fără trimitere, în toate cazurile în care acest drept aparține Curții de Casație și anume:

1. Când faptul declarat constant de Consiliul de Război nu constituie nici crimă, nici delict.

2. Când acțiunea publică este stinsă prin amnistie, prescripție sau autoritate de lucru judecat.

Autorii citează la pag. 91 și un ordin circular al Ministerului de Război, din 17 Aprilie 1872, prin care se precizează că Consiliile de Revizie sunt pentru Consiliile de Războiu, aceea ce este Curtea de Casație pentru tribunalele de drept comun. Ca și aceasta, hotărâsc în drept, fără a examina faptele, anulează cu trimitere când constată violațiuni de forme, ce autoriză o nouă judecată a fondului; dar când nu mai rămâne nimic de judecat, fie pentru că faptul nu constituie nici crimă, nici delict, fie pentru că faptul a fost prescris sau amnistiat, trimiterea la o nouă jurisdicție n'ar fi decât o formalitate fără obiect și o întârziere inutilă.

* * *

Dat fiind că articolul 161 C. J. M. departe de a fi categoric în sensul de a opri orice casare fără trimitere, este mai degrabă imprecis și incomplet, că textele de lege se interpretă unele prin altele și că o bună interpretare trebuie să ducă totdeauna la consecințe logice, suntem pentru părerea care susține dreptul Curții Superioare de a anula fără trimitere în cazurile mai sus menționate, bazat pe următoarele argumente:

1. Curtea Superioară este pentru instanțele militare, instanța ordinară de casare, așa cum se exprimă și Inalta Curte de Casație prin decizia nr. 3317 din 22 Octomvrie 1935 *), și în acest caz fiind singura instanță de control în materie militară, este firesc să i se acorde aceleași atribuțiuni în lipsă de dispozițiuni contrare, precis exprimate.

2. Art. 161 C. J. M. prin cuvintele „și dacă o anulează pentru oricare alt motiv, trimite pricina la Consiliul de Război al circumscripțiunii care n'a judecat-o, s'a ocupat probabil să indice instanța căreia are a se trimite afacerea în cazul când ar urma să fie judecată din nou.

Nu s'a gândit legiuitorul să opreasă în toate cazuri

*) Publicată în *Curierul Judiciar* nr. 22 din 14 Iunie 1936, însoțită de Nota d-lui V. Dongoroz și în *Jurisprudența Generală* din 1936, nr. 25 sp. 811, p. 793.

rile anulările fără trimitere, nici n'a voit să înțeleagă prin cuvintele „pentru oricare alt motiv” și pe acele de care ne ocupăm noi, și care admise, nu mai rămâne nimic de judecat. Dovada o găsim în textele ce urmează și anume:

După ce în art. 161 arată unde se trimite afacerea după anulare, în art. 163 se arată cum se procedează când anularea s'a făcut pentru neкомпetență; iar în art. 164 se indică instanței de trimitere, procedura de urmat în două cazuri și anume:

a) Dacă anularea s'a pronunțat pentru neobservarea formelor, când procedura începe de la primul act anulat și se fac noi debateri;

b) Dacă anularea s'a făcut pentru greșita aplicațiune a pedepsei, când menținându-se culpabilitatea se face legala aplicațiune a pedepsei.

Despre două feluri de anulări s'a ocupat legiuitorul în art. 164; pentru viți de formă și pentru greșită aplicare a pedepsei și deci tot pe acestea le-a avut în vedere și în art. 161 când spune: „anularea pentru oricare alt motiv”.

Inexistența infracțiunii prin lipsa elementelor constitutive, autoritatea de lucru judecat, amnistia și prescripția sunt motive de fond, ce nu se pot încadra nici între vițiile de formă prevăzute la alin. 1, nici în greșita aplicațiune a pedepsei prevăzute la alin. 3 de sub art. 164, oricât de mult s'ar întinde interpretarea acestor texte.

Dacă legea nu se ocupă deci, de aceste cazuri, urmează că soluția să fie găsită pe calea principiilor ce guvernează materia și pe baza logicei ce duce de multe ori la cea mai bună interpretare, care primează chiar unei interpretări strict literare (*Tanoviceanu-Dongoroz*, vol. 4 pag. 46 nr. 10—32).

3. Este de principiu că orice instanță de judecată, care judecă un proces penal și care constată că inculpatul a încetat din viață, ori care stabilește existența unor împrejurări ce fac să înceteze acțiunea publică, precum: amnistia, prescripția, autoritatea de lucru judecat, sau lipsa unui text de lege penală, spre a se sancționa fapta, toate chestiuni de ordine publică, este datoare să declare stinsă acțiunea publică și să înceteze orice urmărire procesul penal, luând sfârșit aci. A continua urmărirea și a prelungi procesul prin trimitere la o altă instanță, este a nesocoti acest principiu.

La instanțele militare se mai calcă încă și principiul celerității, care stă la baza existenței unei justiții militare ca instituție aparte.

4. Admitând că s'ar trece peste aceste considerente și că s'ar anula cu trimitere și în aceste cazuri, să vedem la ce consecințe putem ajunge.

Legea nu spune cum va proceda instanța de trimitere în asemenea cazuri și atunci, două căi are de urmat:

I. Va proceda la noui debateri, așa cum preconizează autorul Șoimescu, încadrând procedura în alin. 1 de sub art. 164.

În acest caz consecințele ce se pot trage sunt următoarele:

a) S'ar proceda așa, în afară de prevederile legii pentru că art. 164 alin. 1 se ocupă de anulările pentru neobservarea formelor, ceea ce nu este cazul cu prescripția, amnistia, etc.

b) S'ar anihila însuși motivul pentru care s'a pronunțat anularea, care era constatarea existenței uneia din împrejurările ce sting acțiunea publică. Întrebarea este atunci: sau Curtea a stabilit existența acestor împrejurări și atunci instanța de fond nu mai

are a le căuta, sau Curtea nu le-a constatat existența și atunci nu exista motiv de anulare.

c) Procedând la noui debateri, s'ar putea ca instanța de trimitere să ajungă la alte concluzii decât la acelea la care se oprișe Curtea admitând anularea. ceea ce ar însemna că instanța de trimitere se erijează într-o instanță de cenzură a Curții Superioare.

II. Instanța de trimitere se va conforma punctului de drept stabilit de Curtea Superioară prin admiterea motivelor de anulare și va proceda numai la aplicarea absolvirii, stingerii acțiunii, autorității de lucru judecat, etc. așa cum rezultă din indicațiunile date de Curte în prezent, prin deciziunile sale.

În asemenea caz consecințele sunt tot atât de nelogice, nejuridice și nefirești.

a) Se prelungește procesul penal, fără niciun temei juridic, dincolo de limita care stinge acțiunea publică.

b) Se transformă instanțele de trimitere în simple birouri de înregistrare, care să declare stinsă acțiunea publică pe baza celor constatate și stabilite de instanța de casare, când în realitate aceste instanțe sunt și trebuie să fie adevărate instanțe de judecată.

c) Se mențin cei în cauză, arestați, până se pronunță instanța de trimitere.

d) Anume consecințe pot decurge, prin schimbarea datei declarării, stingerii acțiunii; în loc de ceea a pronunțării Curții Superioare, în aceea a pronunțării instanței de trimitere.

Îată de ce socotesc că atât textul legii, cât și logica juridică, duc la interpretarea, că ori de câte ori, Curtea Superioară de Justiție Militară, pe baza constatărilor de fapt ale instanței de fond, stabilește, în drept, împrejurări ce fac să înceteze acțiunea publică, are dreptul și datorită să anuleze fără trimitere, spre a nu mai prelungi procesul penal, fără temei juridic, fără utilitate practică și contra principiilor ce guvernează orice urmărire penală.

GENERAL D. MACOVESCU

Doctor în Drept

ACȚIUNI DECLARATORII ACȚIUNI PROVOCATORII

(urmare)

V. Diverse chestiuni procedurale

21. Este arhicunoscut, că pentru exercițiul oricărei acțiuni în justiție, se cere îndeplinirea următoarelor condițiuni: existența unui drept, a unui interes, calitatea și capacitatea de a exercita dreptul în justiție.

De asemenea, s'a stabilit că toate aceste condițiuni nu sunt decât diverse aspecte ale dreptului, care implică în existența sa prezența celorlalte condițiuni. Nu vom insista asupra acestei chestiuni, care formează obiectul unui studiu aprofundat și care ar solicita o preocupare mai întinsă.

În legătură cu exercițiul acțiunilor declaratorii, ne interesează în special, chestiunea actualității dreptului și aceea a interesului juridic, pentru a putea sprijini o acțiune declaratorie în justiție.

Astfel, în ceea ce privește actualitatea dreptului, s'a afirmat că această condițiune nu ar fi îndeplinită, decât în ipoteza când, dreptul a fost violat în mod efectiv.

Această părere, s'a ridicat în contra admiterii acțiunilor declaratorii, mai ales în legislațiunile unde aceste acțiuni nu au format obiectul unei reglementări exprese.

Am reliefat însă, mai înainte, că titularul unui drept sau raport juridic dispune nu numai de facultatea de a recurge la o acțiune represivă, dar și de aceea, de a apela la o acțiune preventivă, ori de câte ori dreptul sau raportul juridic este aruncat în incertitudine.

Cu alte cuvinte, dacă luăm acțiunea ca un drept, am arătat că pe lângă dreptul pe care îl are oricine, de a se adresa justiției, pentru a obține o condamnare, atunci când ne aflăm în fața unei violări efective, mai există și un drept la o acțiune pentru stabilirea certitudinii unei situații juridice legale sau contractuale.

Prin urmare, când e vorba de exercițiul unei acțiuni declaratorii, nu se mai poate cere pentru realizarea condițiilor de actualitate a dreptului, o violare a lui, ci această actualitate trebuie să fie raportată la siguranța și stabilitatea de care trebuie să se bucure titularul unui drept.

Astfel, dacă există un drept la siguranța și stabilitatea unei situații legale și contractuale, atunci acesta are a fi socotit ca actual, din punct de vedere procedural ori de câte ori un drept a devenit incert sau instabil.

22. In ce privește interesul, a doua condițiune de exercițiu al unei acțiuni în justiție, a cărei importanță în dreptul procedural modern este concretizată în adagiul „pas d'intérêt, pas d'action", el este presupus ca existent prin însăși actualitatea dreptului, despre care am vorbit supra, căci interesul este considerat în doctrină ca substanța animatoare a dreptului. Și după cum în mod magistral a demonstrat Rudolf von Ihering, orice drept apare inițial, sub forma unui interes, iar interesul devine drept, atunci când legiuitorul îl consacră în mod formal sau implicit. In acest sens, cu drept cuvânt, am putut afirma la începutul acestui capitol, că toate celelalte condițiuni necesare exercițiului acțiunilor în justiție, sunt aspectele deosebite sub care apare prima condițiune, dreptul (a se vedea: *Eugen Herovanu*, op. cit. p. 366).

Autorii care s'au ocupat despre chestiunea interesului, în această materie, l'au considerat existent, prin valoarea pe care o prezintă pentru reclamant, consecințele juridice ale acțiunilor declaratorii.

Evident că acest interes va fi considerat ca existent, de plano, ori de câte ori va fi vorba de exercițiul unei acțiuni declaratorii speciale. El va trebui să fie demonstrat prin fapte concrete, atunci când va fi vorba de exercițiul unei acțiuni declaratorii generale.

23. O altă chestiune procedurală, de o importanță covârșitoare în această materie, este aceea a opțiunii între exercițiul unei acțiuni declaratorii și executorii, ori de câte ori ambele aceste acțiuni pot fi deduse în fața justiției.

Dreptul de opțiune, în această situațiune, presupune că condițiunile pentru exercițiul unei acțiuni executorii, sunt îndeplinite.

În această privință, doctrina germană este împărțită.

Părerea care atribuie acțiunilor declaratorii un caracter subsidiar și excepțional, consecvență cu sine însuși, refuză dreptul de opțiune. Raționamentul pe care se sprijină această opiniune, este următorul: rațiunea de a fi a acțiunilor declaratorii există numai în ipoteza în care dreptul nu a fost violat, ci prin

starea de incertitudine, în care se află, o violare apare ca iminentă. Indată ce violarea s'a produs, și acțiunea executorie poate fi intentată, rolul acțiunilor declaratorii încetează, deoarece exercițiul unei acțiuni represive, cuprinde în sine și tranșarea litigiului de drept care ar fi motivat admiterea unei acțiuni declaratorii.

O altă părere, formulată tot în doctrina germană și care pare a întruni mai multe sufragii, admite, din contra, dreptul reclamantului de a opta între exercițiul acestor două feluri de acțiuni. Această părere atribuie acțiunilor declaratorii o entitate juridică autonomă și perfect independentă. In această situațiune, acțiunile declaratorii fiind reglementate de norme proprii și având o existență procedurală incontestabilă, exercițiul lor nu mai poate fi subordonat posibilității de a intenta o acțiune executorie. Rămâne, prin urmare, la discreția părții interesate, să aleagă între exercițiul uneia sau alteia, după cum va crede de cuviință.

De altfel, această din urmă opiniune pare a fi întemeiată și din punctul de vedere al interesului, pe care l'ar avea partea interesată, de a obține o hotărâre declaratorie, atunci când din violarea dreptului constat ar rezulta mai multe acțiuni, sau când pârâțul văzând hotărârea declaratorie, nu ar mai persista în atitudinea negativă și ar recunoaște toate consecințele care decurg din fapta sa, economisindu-se în acest mod, atât timpul, cât și cheltuelile aferente. Socotim această din urmă părere mai plauzibilă și mai în concordanță cu natura juridică și funcțiunea acțiunilor declaratorii.

Semnalăm, în treacăt, că jurisprudența germană, urmând controversa din doctrină, este și ea împărțită asupra acestei chestiuni.

24. Adiacența problemei dreptului de opțiune, asupra căreia am insistat în numărul precedent, este chestiunea litispendenței.

Evident că valorificarea în justiție a acestei excepțiuni procedurale, trebuie să urmeze normele din procedura civilă. Din punctul de vedere al materiei ce ne preocupă, problema ia un aspect de o importanță rară. Ea s'a pus și în jurisprudența română și plutește în plină controversă, după cum vom remarca în fra.

In acest număr, examinând excepțiunea litispendenței, o vom trata din două puncte de vedere. Din punctul de vedere al conflictului dintre două acțiuni declaratorii și din punct de vedere al conflictului dintre o acțiune declaratorie și una condamnatorie.

In ce privește prima ipoteză, ea se poate pune în mod frecvent, ori de câte ori atât debitorul cât și creditorul intentează în mod concomitent, primul o acțiune declaratorie confesorie, iar secundul, o acțiune negatorie, sau invers. Autorii sunt de acord că, excepțiunea de litispendență poate fi ridicată cu succes în acest caz, pentru considerațiuni de drept, care au fost avute în vedere, atunci când s'a reglementat această instituțiune procedurală.

In adevăr, dacă am decide altfel, am risca să obținem hotărâri contradictorii, ceea ce ar diminua în primul rând prestigiul justiției și ar face inaplicabile constatările făcute, mărinđ prin aceasta, incertitudinea care a motivat admiterea acțiunilor declaratorii.

Astfel, dacă părțile în controversă asupra unui drept ar intenta în mod separat câte o acțiune de

claratorie, în scopul de a-și contesta drepturile, smulgându-le din incertitudinea în care sunt învăluite și una din ele ar obține o hotărâre prin care s'ar constata dreptul ei, iar cealaltă ar constata inexistența aceluiași drept, prin obținerea acestor hotărâri contradictorii, este incontestabil că scopul acțiunilor declaratorii ar fi mult mai îndepărtat, decât atunci când acțiunile declaratorii nu ar fi fost intentate.

25. Să trecem acum la ipoteza a doua, pe care am semnalat-o, și anume, la conflictul dintre o acțiune declaratorie și o acțiune executorie.

Autorii, ocupându-se de această ipoteză, fac un *distinguo*, după cum reclamantul debutează printr'o acțiune declaratorie, și apoi intențează o acțiune executorie, sau intențează aceste acțiuni în mod simultan, ori debutează printr'o acțiune executorie, și recurge apoi la una declaratorie, precum și, în sfârșit, acesta intențează o acțiune negatorie, iar părțile ripostează printr'o acțiune executorie și invers (*Maynard*, op. cit. p. 99).

Referindu-se la prima distincțiune și anume, la aceea care vizează debutul printr'o acțiune declaratorie, și recursul ulterior la o acțiune executorie, doctrina admite fără ezitare o abandonare a primei sau a secunde acțiuni, după cum reclamantul crede de cuviință.

În ce privește cazul, când reclamantul intențează aceste acțiuni în mod simultan, sau debutează printr'o acțiune executorie, intențând după aceea o acțiune declaratorie, doctrina, deși socotește că ne aflăm într'o ipoteză puțin frecventă, declară în mod categoric, că acțiunea declaratorie urmează a fi respinsă fără interes, ori de câte ori condițiunile pentru exercițiul acțiunii executorii, sunt îndeplinite. Când însă, aceste condițiuni nu există, socotește acțiunea declaratorie admisibilă.

Această ipoteză s'a prezentat, după cum am remarcat-o la începutul acestei acțiuni, în jurisprudența română, cu ocazia aplicațiunii legii de conversiune.

Astfel, s'a pus problema dacă un creditor al cărui debitor recurgând la procedura prevăzută în art. 50 din legea conversiunii, a obținut o ordonanță de admitere în principiu, mai poate intenta o acțiune declaratorie.

26. În această privință, jurisprudența este împărțită. O primă părere, care crede că în acest caz, o acțiune declaratorie este perfect admisibilă, a fost adoptată printr'o hotărâre remarcabilă a Tribunalului Ilfov s. I com. din 14 Decembrie 1935 (Bul. Convers. nr. 1, 1936, p. 27). Această hotărâre, cu o motivare dintre cele mai remarcabile, consideră și în această ipoteză, acțiunea declaratorie admisibilă, pentru trei considerațiuni: a) deoarece, articolul 60 are o aplicațiune generală, în ce privește exercițiul acestei acțiuni, când e vorba de constatarea dreptului, de a beneficia sau nu de legea conversiunii; b) întru cât creditorul are și în acest caz un vădit interes de a constata existența sau inexistența dreptului debitorului său, de a beneficia de dispozițiunile art. 50; c) fiindcă prin inexistența dreptului de apel al creditorului în contra ordonanței de admitere în principiu, lasă pe creditor la discrețiunea debitorului, și prin urmare îi expune dreptul său unei incertitudini dăunătoare. În acest sens este și hotărârea Tribunalului Ilfov s. I com. din 21 Ianuarie 1935 (*Jurisprudența Generală* 1935, sp. 444).

Părerea contrarie a fost adoptată de mai multe

instanțe judecătorești, prin următoarele hotărâri: Trib. Puțna II, din 17 Ianuarie 1935, *Jurisprudența Generală* din 1935, sp. 247; Trib. Constanța, 20 Aprilie 1935, *Marin Stănescu*, Legea lichidării datoriilor, p. 126, nr. 14; Trib. Câmpulung 26 Sept. 1935, Bul. Convers. nr. 1, p. 29, 1936; Trib. Dolj, s. III, 1 Noemvrie 1935; Trib. Ilfov s. I, com. 11 Ianuarie 1935, Bul. Convers. 1935, nr. 4 p. 13.

Argumentele pe care se sprijină aceste hotărâri, sunt în general acele adoptate în distincțiunea a doua din numărul precedent, și anume, lipsa de interes a creditorului, de a intenta o acțiune declaratorie negatorie, atunci când este pendinte o acțiune executorie, cum este aceea prevăzută de art. 50 din legea citată. Un al doilea argument invocat de o parte din aceste hotărâri este și acela că acțiunea declaratorie din art. 69 nu are o aplicațiune generală, și deci, creditorul poate recurge la exercițiul ei numai când e vorba de partea întâi și a doua a acestei legi.

În sfârșit, un ultim argument al acestei păreri, remarcat în hotărârea Tribunalului Dolj, supra citată, este acela că, dacă s'ar admite o acțiune declaratorie în această ipoteză, s'ar ajunge ca prin mijlocul unei acțiuni declaratorii, să se revină asupra ordonanței de admitere în principiu, ceea ce este inadmisibil.

După cum am arătat și în altă parte, atunci când am vorbit despre dreptul de opțiune, în această materie, credem că, atunci când o acțiune executorie este pendinte, fie că a fost intentată anterior, simultan sau posterior unei acțiuni declaratorii, reclamantul poate exercita o altă acțiune, dacă justifică un interes, și acest interes urmează a fi apreciat *in concreto*, iar nu *in abstracto*.

Principial însă, deoarece am demonstrat că acțiunile declaratorii au o existență autonomă, urmează că a decide, că exercițiul lor în prezența unei acțiuni executorii este inadmisibil, înseamnă a le subordona acestora, ceea ce este o contradicție.

Astfel, în speța judecată de către instanțele române enunțate, credem că, interesul de a se constata printr'o hotărâre cu autoritate de lucru judecat, că debitorul nu întrunește condițiunile legale, pentru a se folosi de dispozițiunile art. 50 din legea conversiunii, nu poate fi contestat, deoarece, deși debitorul prin acțiunea introdusă conform art. 50 tinde la precizarea situațiunii sale, totuși inexistența dreptului de apel la ordonanța de admitere în principiu, precum și procedura mai mult sau mai puțin greoaie, la care dă naștere această acțiune, menține în incertitudine drepturile reclamantului, și uneori poate avea de scop numai șicanarea acestora.

De asemenea, nu se poate susține cu mult temei ca pe calea acțiunii declaratorii, s'ar reforma în mod indirect, ordonanța de admitere în principiu, dând naștere unor hotărâri contradictorii, căci pe de o parte, hotărârea de admitere în principiu are un caracter provizor, iar pe de altă parte, această ordonanță nu are autoritate de lucru judecat, fiind o hotărâre grațioasă, care are figura juridică a unui referu sui generis.

În ceea ce privește al treilea argument, invocat de opinia care refuză în speță exercițiul unei acțiuni declaratorii, pe motiv că dispozițiunea din art. 69 nu s'ar aplica și la cazul prevăzut de art. 50.—argument invocat în sentința citată a Tribunalului Câmpulung —, îl socotim cu totul nefondat, deoarece distinge, acolo unde legea nu a distins, și nesocotește

adevărul că acțiunile declaratorii sunt admisibile în dreptul comun și fără existența unui text de lege. Argumentul acesta ni se pare cu atât mai ciudat, cu cât, în Bucovina există textul art. 228 din procedura civilă austriacă, prin care se reglementează în mod expres, exercițiul acestor acțiuni în dreptul comun.

Nu tot așa s'ar putea susține în ipoteza când debutând printr'o acțiune executorie, care a fost tranșată printr'o hotărîre definitivă, reclamantul ar recurge la o acțiune declaratorie, deoarece, în acest caz, se va invoca cu succes, finele de neprimire al autorității de lucru judecat, întru cât hotărîrea executorie a tranșat în mod definitiv și constatarea dreptului controversat. În acest sens cu drept cuvânt se susține, că orice hotărîre executorie definitivă cuprinde și o hotărîre declaratorie.

27.—Am ajuns acum la a treia distincțiune, pe care au făcut-o autorii în ipoteza conflictului dintre o acțiune executorie și una declaratorie, și anume, aceea când reclamantul intențiază o acțiune negatorie, iar pârîțul răspunde printr'o acțiune executorie, precum și invers.

Astfel se întâmplă în cadrul legii de conversiune, când creditorul intențiază o acțiune declaratorie negatorie, pentru a constata că debitorul său nu beneficiază de dispozițiunile art. 50 din această lege, iar debitorul ripostează prin intentarea unei cereri, conform acestui articol, pentru deschiderea așa numitei proceduri de concordat agricol. Cazul poate fi inversat, și anume, când această cerere este formulată anterior, iar creditorul intervine cu acțiune declaratorie; asupra acestei din urmă situațiuni, am insistat în numărul precedent, când am cercetat situațiunea jurisprudenței noastre.

În ambele cazuri ale acestei din urmă distincțiuni, nu găsim nimic de semnalat, spre deosebire de celelalte distincțiuni, deoarece, ele se rezolvă tot pe chestiunea interesului și argumentele expuse în numărul precedent persistă și în cazurile de față.

Prin urmare, în ipoteza conflictului dintre o acțiune declaratorie și o acțiune executorie, nu se poate ridica cu succes excepțiunea litispendenței, deoarece nu sunt întrunite condițiunile cerute de art. 110, alin. 1 din proc. civ. și anume: identitate de cauză și identitate de obiect. Căci, cauza acțiunilor declaratorii, o constituie dreptul părții interesate la certitudinea și stabilitatea drepturilor sale, în timp ce cauza acțiunilor executorii este dreptul pe care părțile îl au la reparațiunea pagubei suferite, sau la reparațiunea *statului quo ante*.

În ceea ce privește obiectul, acesta este incontestabil distinct, întru cât obiectul acțiunilor declaratorii este o constatare, în timp ce obiectul acțiunilor executorii este o condamnare.

Pe lângă aceasta, autonomia procedurii declaratorii îi asigură o existență intangibilă, atât în prezența unei acțiuni executorii intențate anterior sau posterior, cât și în absența unei atari acțiuni.

28. — Încă o altă chestiune de procedură, care tinde să devină obiectul unei inevitabile controverse, cu ocazia judecării acțiunilor declaratorii, este și chestiunea probei într'o acțiune declaratorie negatorie.

Problema se pune exact în aceiași termeni, în care s'a pus în judecarea acțiunilor negatorii de servitute, și gravitatea ei rezidă în principiul procedural, că nu se poate face dovada negativă a unui drept sau a unui fapt. Or, atunci când printr'o acțiune declaratorie ne-

gatorie, reclamantul urmărește constatarea neexistenței unui drept sau raport juridic, cu drept cuvânt, s'a pus întrebarea cine are sarcina probei în această acțiune: reclamantul care este chemat să dovedească o probă negativă, sau pârîțul care urmează să-și stabilească dreptul său, administrând o probă pozitivă.

Fără a intra în detalii, semnalăm numai că s'a susținut în doctrină și jurisprudență ambele păreri cu același lux de argumente. O hotărîre recentă a Tribunalului Ilfov, s. I com. (14 Decembrie 1935, Bul. Convers. 1936, nr. 1, V, 27) a adoptat opinia, că într'o acțiune declaratorie negatorie, proba incumbă reclamantului, conform principiului clasic, *actori incumbit probatio*. De asemenea, în sprijinul acestei soluțiuni, tribunalul, evident, cunoscând controversa existentă în materie de acțiuni negatorii de servitute, invoacă argumentul de text, dedus din expresiunea legiuitorului, utilizată atunci când vorbește despre acțiunea declaratorie, în art. 69 din legea lichidării datoriilor, și anume, când legiuitorul dă dreptul creditorului să stabilească, printr'o atare acțiune, existența sau inexistența vocațiunii debitorului, la beneficiile acestei legi. Un al treilea argument, pe care se sprijină soluțiunea Tribunalului Ilfov, este acela dedus din principiul, că nimeni nu poate fi constrâns să se prezinte în justiție, în figura de reclamant, în contra voinții sale. A admite altfel, ar însemna să recunoaștem implicit și existența acțiunilor provocatorii, și că principiul *nemo accusare vel agere potest cogatur* nu-și mai are aplicațiunea, ceea ce nu se poate susține.

Ne raliem argumentelor evidențiate în această hotărîre, cu atât mai mult cu cât un fapt negativ poate fi dovedit în justiție, atâta vreme cât nu este indefinit. Or, din moment ce legiuitorul conversiunii fixează condițiunile în care un debitor poate invoca beneficiile conversiunii, urmează că, oricând creditorul poate proba în justiție inexistența acestei vocațiuni, aducând dovezi pozitive, din care să rezulte acest lucru. De altfel, în doctrină, se pare că această chesiune a fost tranșată prin considerațiunea că, s'a admis că un fapt negativ poate fi probat prin inversul său. Totuși, părerea inversă, prin care se susține că într'o acțiune negatorie, reclamantul nu are de probat nimic, ci pârîțul are datoria de a-și proba dreptul pe care îl afirmă, conform principiului *reus in excipiendo fit actor*, pare a predomina în jurisprudență și doctrină.

29. — O ultimă chestiune procedurală, de o importanță deosebită, este aceea referitoare la efectele și caracterele hotărîrilor declaratorii.

Astfel, când am arătat caracterele acțiunilor declaratorii, am spus că hotărîrile care rezolvă aceste acțiuni de natură contencioasă au autoritate de lucru judecat.

În consecință, ori de câte ori o acțiune declaratorie a fost acordată, această hotărîre are autoritate de lucru judecat între părți; când acțiunea declaratorie a fost respinsă, pentru lipsă de interes, ea va putea fi reluată, prin dovedirea acestuia, din fapte concludente.

Când însă, o acțiune declaratorie confesorie a fost respinsă, hotărîrea stabilește neexistența dreptului, deci are autoritatea de lucru judecat a unei hotărîri declaratorii, dată asupra unei acțiuni negatorii (*Maynard*, op. cit., pag. 105 și urm.).

VI. Admisibilitatea acțiunilor declaratorii în dreptul român

20. — În capitolele anterioare, am arătat situațiunea acțiunilor declaratorii, față de legislațiunile latine și legislațiunile germanice și anglo-saxone, reliefând că în primele, aceste acțiuni sunt considerate ca perfect admisibile pe baza principiilor generale, în timp ce, în secundele, acțiunile declaratorii sunt reglementate în mod expres, prin texte de lege.

De asemenea, am învederat că procedura preventorie este compatibilă cu principiile procedurale, care domină dreptul modern.

În ce privește dreptul român, el prezintă o situațiune autentică, putând fi clasat, cu drept cuvânt, într-o categorie mixtă, deoarece în legislațiunea procedurală a Vechiului Regat, acțiunile declaratorii nu au fost reglementate, pe când în codurile de procedură civilă, aplicabile în Bucovina și Ardeal, aceste acțiuni sunt tratate în mod expres și aproape complet.

De aceea, când va fi vorba de admiterea acestor acțiuni, în dreptul comun în legislațiunile din Ardeal și Bucovina, chestiunea nu mai poate comporta nicio discuție; cât privește codul de procedură al Vechiului Regat, el fiind, după cum am arătat în capitolele anterioare, favorabil procedurii preventorii, fiind animat de aceeași concepție, pe care o găsim și în codurile italian și francez, acțiunile declaratorii sunt iarăși admisibile.

Ele însă nu trebuiesc confundate în nici într'un caz cu acțiunile provocatorii, despre care am vorbit în primul capitol al acestui studiu și pe care doctrina modernă le repudiază.

Din faptul că, în dreptul comun acțiunile declaratorii sunt admisibile ori de câte ori vom avea de interpretat un text dintr-o lege specială, care consacră în mod expres o atare acțiune, nu ne va fi îngăduit să-l interpretăm în mod restrictiv, ca pe un text excepțional, ci trebuie să-l considerăm ca o aplicațiune formală a dreptului comun, și prin urmare, să-i atribuim un sens extensiv.

31. — În fața acestor constatări de ordin principal, o parte din jurisprudența instanțelor de fond, complicate de o recentă decizie a Inaltei Curți de Casație, prin nesocotirea lor, a consacrat o soluțiune contrară.

Astfel, prin deciziunea nr. 1365 din 11 Octombrie 1935, Inalta Curte de Casație s. I-a a decis că, potrivit art. 69 din legea de lichidare a datorțiilor agricole și urbane din 7 Aprilie 1934, acțiunea provocatorie este rezervată numai creditorului și legea fiind o lege specială, dispozițiunile ei sunt de strictă interpretare. De asemenea, a mai decis că debitorul nu are exercițiul unor atari acțiuni, nici pe baza art. 130 pr. civ. ardeleană, deoarece, conversiunea datorțiilor agricole și urbane este reglementată de legea pentru lichidarea datorțiilor, și prin urmare, nu este locul la aplicarea dispozițiilor din dreptul comun.

Fără a ne mai opri la jurisprudența instanțelor de fond, care au hotărât în același sens, ne vom opri asupra acestei deciziuni, socotind că este suficient pentru sprijinirea soluțiunii contrare, o examinare critică a argumentelor pe care se sprijină această deciziune.

Dacă în dreptul comun, acțiunile declaratorii sunt admisibile pentru ca într-o materie specială cum e legea conversiunii, o categorie de titulari ai unor drepturi, să nu poată exercita atari acțiuni atunci când justifică un interes, nu este suficient ca legiuitorul să acorde, în mod expres, exercițiul lor, numai unei categorii, ci se mai cere ca să fi exclus în mod expres exercițiul lor pentru altă categorie.

Astfel, din faptul că art. 69 vorbește numai despre creditor, când acordă exercițiul acțiunii declaratorii speciale, pentru constatarea dreptului debitorului de a beneficia de această lege, nu înseamnă că prin această mențiune a înțeles, în mod implicit, să excludă pe debitor, căci nu a întrebuițat o formulă exclusivă.

Pentru a admite argumentul invocat de către decizia de față, prin care se arată că, fiind vorba de o lege specială, dispozițiunile ei nu pot fi extinse, fiind de strictă interpretare, ar însemna, în prealabil, să admitem premiza eronată, că în dreptul comun acțiunile declaratorii sunt inadmisibile, ceea ce nu poate fi acceptat, deoarece după cum s'a învederat supra, Inalta Curte în aceeași secțiune le-a admis.

Și atunci, aceste acțiuni în dreptul comun, fiind accesibile și debitorilor și creditorilor, pe calea principiilor generale, argumentele: *exceptiones sunt strictissime* și *qui dicit de uno, negat de altero*, nu își mai au aplicațiunea și cedează argumentului că în art. 69 alin. ultim legea conversiunii nu face decât o aplicațiune a principiilor de drept comun, statuând *de eo quod plerumque fit*.

Acest argument se împune, cu atât mai mult, cu cât nu există nicio rațiune logică, pentru care legiuitorul să fi fost îndreptățit, în cadrul acestei legi, de a derogă dela dreptul comun.

Din contra, interpretarea art. 68 alin. I și 69 alin. penultim arată că legiuitorul nu a înțeles să excludă pe debitor dela dreptul unei acțiuni declaratorii, ci el a conferit debitorilor, statuând tot de *eo quod plerumque fit*, în mod expres, dreptul la o acțiune declaratorie incidentală.

În aceste dispozițiuni legiuitorul nu a adoptat o atitudine restrictivă și imperativă, ci numai o atitudine dispozitivă sau recomandatoare, spre a înlesni părților interesate, găsirea mijloacelor celor mai eficace, pentru a salvărdă interesele lor.

Că, acest argument este cel adevărat, rezultă și de acolo că, în edictarea acestor dispozițiuni, legiuitorul a avut în vedere, în mod incontestabil, o situațiune de fapt dintre cele mai evidente.

Astfel, este foarte normal ca legiuitorul să vorbească despre o acțiune declaratorie principală, referindu-se la creditor, deoarece, în mod obișnuit acțiunile executorii, fie pentru obținerea unei condamnățiuni, fie pentru urmărirea unei creanțe, revin inițiativei creditorilor. Spre a-i cruța de cheltueli zadarnice și de timp pierdut, pe care acțiunile executorii le implică ori de câte ori, debitorul uzând de acțiunea declaratorie incidentală, acordată prin art. 68 alin. I și art. 69 alin. penultim din legea conversiunii, le-ar paraliza, legiuitorul găsiind că aceste riscuri, ar putea foarte bine fi evitate pentru creditor, i-a acordat, în mod expres, accesul la acțiunea declaratorie principală, curmând în acest mod, orice posibilitate de controversă.

De asemenea, legiuitorul ținând seamă de situațiunea pasivă, pe care în mod obișnuit o are un debitor, i-a acordat, în mod expres, având în vedere poziția sa avantajoasă, accesul acțiunii declaratorii incidentale.

Acestea fiind considerentele avute în vedere de legiuitor, este evident, că argumentele pe care se sprijină deciziunea Inaltei Curți, în această materie, sunt nefondate.

În sfârșit, un alt argument de rațiune, care pledează pentru admiterea acțiunii declaratorii principale în favoarea debitorilor, rezultă din principiul că oricine poate exercita un drept pe cale de incident, îl poate valorifica și pe o cale principală.

A admite altfel, ar însemna să condiționăm existența dreptului, de atitudinea unui subiect al său, ceea ce constituie o violare a principiului egalității păților în fața legilor și a instanțelor judecătorești, și să nu acordăm o acțiune, acolo unde există un drept, ce poate fi exercitat în condițiile procedurii comune (În acest sens: Mihail Bărcă, Acțiunile declaratorii în dreptul român și comparat, 1935; Mihail Bărcă, Justiția Basarabiei, p. 4 și urm. 1935; Mihail Bărcă, Justiția Dobrogei, 1935, p. 200; Mihail Bărcă, *Jurisprudența Generală* 1935, sp. 881; Ion Jianu, *Curierul Judiciar* 1935, p. 44; Mihai V. Popovici, *Jurisprudența Generală* 1935, sp. 1035; Marin Stănescu, *Legea lichidării datoriilor agricole și urbane* 1935, p. 225 și urm.).

Soluțiunea onoratei Inalte Curți, este însă și mai criticabilă, prin felul în care interpretează art. 69 în fine, față cu textul art. 130 pr. civ. ardeleană, care consacra, în mod expres existența acțiunilor declaratorii principale, în dreptul comun.

Astfel, potrivit art. 130 din această procedură, acțiunea se poate intenta și pentru constatarea existenței sau inexistenței unui raport de drept, sau a unui drept, precum și pentru a se constata judecătorește că un înscris este autentic sau este fals, dacă aceeași constatare apare necesară pentru asigurarea pozițiunii de drept a reclamantului, față de părți.

Față de acest text, în dreptul ardelean, controversa din dreptul procedural român, nu mai are niciun sens. Însă argumentele expuse supra, pentru admiterea acțiunilor declaratorii principale și din partea debitorilor, își păstrează aceeași vigoare.

Argumentul Inaltei Curți, cum că în speță, nu are a se aplica dreptul comun, ci numai legea specială a lichidării datoriilor, nu are nicio forță juridică, deoarece, faptul că legiuitorul din 1934 nu vorbește decât de creditori nu constituie o derogare dela art. 130 pr. civ. ardeleană, căci pentru aceasta trebuia un text expres.

Din contră, după cum am învederat supra, prin art. 69 în fine, legiuitorul nu a voit să facă altceva, decât să aplice dreptul comun în această materie specială, statuând *de eo quod plerumque fit*, având în vedere situațiunile de fapt existente.

În același timp, nu putem omite să nu remarcăm un alt considerent vulnerabil din această decizie și anume acela, prin care se consideră acțiunea declaratorie principală exercitată de către debitor, ca fiind lipsită de interes, deoarece, spune Inalta Curte, legea a prevăzut debitorului pentru clarificarea situațiunii sale juridice, sub raportul legii de conversiune, alte mijloace, și această acțiune nu poate fi admisă, decât în cazul când nu ar exista alte posibilități pentru realizarea scopului urmărit. Or, am demonstrat mai sus, că acțiunile declaratorii au o existență independentă și autonomă.

În ce privește lipsa de interes, afirmată de către Inalta Curte, socotim că ea nu poate fi admisă, căci nu se poate contesta interesul unui debitor de a-și valorifica un drept, scoțându-l din incertitudine cu o clipă mai devreme și anticipând acțiunile executorii, pe

care creditorul eventual le-ar intenta, sau căutând să compenseze lipsa acestuia, de inițiativă, printr'o acțiune declaratorie principală.

Interesul este cu atât mai evident, cu cât însăși Inalta Curte îl recunoaște debitorilor atunci când afirmă că această acțiune declaratorie poate fi exercitată pe cale incidentală. Or, ar fi cu totul absurd să admitem că interesul există într'un caz și lipsește în altul.

32. — Am ajuns acum la ultima parte a acestui capitol, despre care am promis să ne ocupăm mai înainte: este vorba de criticile ce s'au adus pretutindeni, acțiunilor declaratorii.

Aceste obiecțiuni au fost concretizate în următoarele puncte: 1) procedura declaratorie impune judecătorilor un supliment de muncă; 2) ea transformă pe judecători în avocați consultanți; 3) ea se pretează la deducerea în instanță a chestiunilor pur academice; 4) în sfârșit, ea impune judecătorilor, funcțiuni străine de activitatea lor judiciară.

Cu drept cuvânt, aceste obiecțiuni au fost la rândul lor răsturnate, printr'o replică dintre cele mai edificatoare.

Astfel, în ce privește prima obiecțiune, ea este complot nefondată, dacă ne gândim la funcțiunea acțiunilor declaratorii, care constă, în primul rând, în prevenirea unor procese executorii, care solicită mult mai multă muncă și mai mult timp, din partea judecătorilor, iar în al doilea rând că, hotărârile declaratorii, prin autoritatea pe care o reprezintă, accelerează în mod incontestabil soluționarea proceselor executorii, atunci când funcțiunea lor preventivă nu a produs efecte.

Referitor la a doua obiecțiune, semnalată supra, nu are mai mulți sorți de seriozitate, deoarece nu este vorba de consultări, ori de câte ori judecătorii pronunță o hotărâre declaratorie, ci ne aflăm în fața unor hotărâri judecătorești, pronunțate în virtutea puterii de jurisdicțiune, asupra unui conflict real, existent între părțile interesate. În strânsă legătură cu această obiecțiune, este și critica dela punctul trei, căreia înțelegem a-i răspunde în același timp.

În adevăr, după cum am arătat în capitolul unde ne-am ocupat de caracterele acțiunilor declaratorii, ceea ce deosebește conflictul dedus în fața instanțelor printr'o acțiune declaratorie, de celelalte procese fictive și le apropie în același timp de acțiunile executorii este realitatea controversei.

Cu alte cuvinte, nu este suficient ca între două sau mai multe persoane, să existe o dispută juridică asupra unei chestiuni, într'o atmosferă abstractă, ci se mai cere ca o atare controversă să fie rezultatul unei neînțelegeri reale cu un substrat concret.

În sfârșit, obiecțiunea ridicată la punctul patru, prin care se susține cum că acțiunile declaratorii ar fi străine de funcțiunea judiciară, este cu totul nefondată, deoarece pronunțarea unei hotărâri declaratorii, implică puterea de jurisdicție, întocmai ca și o hotărâre condamnatorie, cu atât mai mult, cu cât nicăieri legiuitorul nu impune existența unei condamnări, ca o condițiune sine qua non a exercițiului puterii jurisdicționale.

(va urma)

MIHAIL BĂRCĂ
Magistrat

INALTA CURTE DE CASAŢIE ŞI JUSTIŢIE S. I.*Audiența dela 25 Mai 1936***Președinția d-lui Al IUCA, Președinte***Constanța M. Ghirgiu cu Ministerul Industriei și Comerțului*
Decizia nr. 654 Dos. nr. 535/936

Acțiune civilă. Suspendarea ei până la tranșarea acțiunii publice. Recurs contra jurnalului de suspendare. Inadmisibilitate. Art. 8 pr. pen., art. 27 alin. 2 din legea Curții de Casație.

Dacă pe temeiul art. 8 pr. pen. instanțele civile trebuie să suspende în acest caz judecata lor până la tranșarea acțiunii publice deschisă asupra aceluiași fapt și dacă din această cauză are, fără îndoială, loc o întrerupere a judecării civile, această întrerupere însă n'are un caracter permanent, ci apare numai ca o întârziere în judecată până la tranșarea procesului penal, care nu este de presupus că ar putea rămâne fără soluțiune.

Prin urmare, recursul făcut pe baza art. 27 alin. 2 din legea Curții de Casație, adică pentru cazul când cursul justiției s'ar găsi întrerupt, nu este admisibil în contra jurnalului de suspendare a judecării civile.

Complectându-se Curtea conform art. 15 din legea sa organică.

Curtea,

Asupra divergenței de față, ivită în recursul făcut de Constanța Ghirgiu contra jurnalului nr. 8381 din 1936 al Tribunalului Ilfov secția II-a c. c.:

Având în vedere jurnalul atacat din care rezultă că recurenta a intentat la Tribunalul Ilfov acțiune civilă în contra Statului Român, prin Ministerul Industriei și Comerțului, cerând să fie obligat a-i plăti suma de lei 600.000, drept daune ce i-au fost cauzate de fostul agent oficial al Bursei din București, Teodor Bădărău, prin aceea că, încredințându-i suma sus arătată pentru cumpărarea unor acțiuni, dânsul și-a însușit din ea, prin fraudă, 500.000 lei, refuzând să îi restituie sau să-i predea acțiunile reprezentând contra valoarea lor, pentru care fapt l'a reclamat și parchetului;

Având în vedere că, înaintea tribunalului ministrul s'a opus la judecarea acestei acțiuni cerând suspendarea ei, până la judecarea definitivă a procesului penal pornit în contra lui Bădărău, susținând că, chiar dacă nu există identitate de obiect între ambele acțiuni, există însă identitate de fapt; că, tribunalul, înțelegându-se pe art. 8 pr. pen., a admis incidentul ridicat de minister, suspendând judecata procesului intentat de recurentă, până la judecarea definitivă a procesului penal;

Având în vedere că în contra jurnalului de suspendare reclamanta a introdus recurs în casație, invocând ca motive exces de putere, violarea art. 998 și urm. c. c. etc.; că recursul venind înaintea completului obișnuit la 12 Mai 1936, ministerul intimat a cerut respingerea lui ca inadmisibil, fiindcă jurnalul ce se atacă nu este o hotărâre desăvârșită, ci una premergătoare, care nu poate fi atacată decât odată cu fondul, iar asupra acestei chestiuni s'a ivit divergența ce urmează a fi rezolvată astăzi;

Considerând că, în principiu și în conformitate cu art. 24 din legea Curții de Casație, recursul este admisibil atunci când este îndreptat împotriva hotărârilor desăvârșite, hotărârile nedesăvârșite putând fi atacate numai în cazul excepțional prevăzut de art. 22

și 27 alin. II din aceeași lege; că în acest din urmă caz, calea recursului nu va putea fi exercitată, decât dacă numai hotărârile nedesăvârșite sau actele judecătorești n'ar putea fi atacate pe nicio altă cale ordinară și cursul justiției s'ar găsi întrerupt;

Având în vedere că în speță, jurnalul tribunalului atacat cu recursul de față, prin care se suspendă judecata acțiunii civile până la tranșarea acțiunii publice deschise asupra aceluiași fapt care formează și temeiul acțiunii civile, e o dispoziție legală luată în baza art. 8 pr. pen., care obligă instanțele civile să suspende acțiunea privată până când instanțele penale se vor pronunța definitiv asupra acțiunii publice;

Că dacă pe temeiul dispozițiilor art. 8 pr. pen., instanțele civile trebuie să suspende în acest caz judecata lor și dacă din această cauză are fără îndoială loc o întrerupere a judecării civile această întrerupere însă n'are un caracter de permanență, ci apare numai ca o întârziere în judecată până la tranșarea procesului penal, care însă nu este de presupus, că ar putea rămâne fără soluțiune;

Că, fiind astfel, condițiunile art. 27 alin. II din legea Curții de Casație nu se găsesc întrunite, pentru a se putea primi recursul introdus în contra jurnalului de suspendare, așa că un asemenea recurs trebuie privit ca inadmisibil, urmând prin urmare să se admită incidentul ridicat de ministerul intimat.

Pentru aceste motive Curtea respinge ca inadmisibil recursul, etc.

INALTA CURTE DE CASAŢIE ŞI JUSTIŢIE S. II-a*Audiența dela 2 Aprilie 1936***Președinția d-lui CONST. G. RĂTESCU Președinte.***Petre Păscălnai cu Daniel Topaci***Decizia civilă nr. 820 Dosar nr. 3024/933.**

Legea agrară pentru Basarabia. Expropriere. Embaticar. Hotărâre a Comisiunii centrale de expropriere definitivă. Dacă chestiunile cuprinse în o atare hotărâre mai pot fi repuse în discuțiune înaintea instanțelor judecătorești ordinare cu ocazia unei acțiuni în revendicare. Soluție negativă. Autoritatea lucrului judecat. Art. 10, 18, 21, 23 și 36 din legea agrară pentru Basarabia.

O hotărâre emanată dela o comisiune de expropriere, prin care s'a examinat și stabilit asupra unui drept de embatic, fie respingându-se cererea, fie expropriindu-se terenul folosit cu acest titlu și atribuindu-se, conform art. 10 și 36 din legea agrară pentru Basarabia, în plină proprietate persoanei îndrituite, constituie un titlu pentru părți. O asemenea hotărâre, rămânând definitivă, prin neatacare, în conformitate cu dispozițiunile legii agrare, are autoritate de lucru judecat între părți, cu privire la tot ceea ce s'a discutat și hotărât de comisiunea de expropriere, de unde rezultă că partea care a figurat în instanța de expropriere nu mai poate înaintea instanțelor de judecată ordinare, să mai pună în discuțiune chestiuni cari au fost rezolvate în instanța de expropriere.

Curtea,

Asupra recursului făcut de Petre Păscălnai contra deciziei civile nr. 4 din 1926 a Curții de Apel din Chișinău s. I-a :

Văzând motivul I de casare :

Violarea legii, reaua interpretare a ei și exces de putere.

Violarea art. 10 și 36 din legea pentru reforma agrară

pentru Basarabia d'n 1918, reaua interpretare a acestor texte de lege și exces de putere.

Prin acțiunea sa introdusă la Tribunalul Tighina în contra subsemnatului și a d-lui Boruh Dordic, reclamantul Daniil Topaci a cerut ca să fie recunoscut pretinsul drept al lui de embaticar asupra imobilului sus menționat inventariat prin procesul-verbal făcut de d. A. Dascalov portărel pe lângă Tribunalul Tighina și ca să fie scos de sub urmărire acest imobil, ce era urmărit de creditorul Boruh Dordic pentru sumele de bani datorate de subsemnatul nămitului Boruh Dordic.

Curtea de apel Chișinău prin decizia atacată prin cererea de recurs de față, constată că imobilul de mai sus a fost avere embaticară, nuda proprietate aparținând primăriei orașului Tighina și că subsemnatul am fost titular al embaticului, fiind arendaș pe baza contractului de arendare pe timpul fără durată dela nuda proprietară Primăria orașului Tighina și că, prin hotărîrea nr. 324 din 1923, Daniil Topaci a fost recunoscut ca embaticar pe acest teren și pentru considerația că hotărîrea de împrumut de mai sus nr. 324 din 1923 a Comisiunii de Expropriere și Împroprietărire a jud. Tighina în persoana lui Topaci conform art. 10 și 36 din legea agrară pentru Basarabia, are întreaga putere a lucrului judecat, neputând fi atacată decât cu formele și termenele prevăzute în legea agrară, Curtea de fond admite apelul și acțiunea lui Daniil Topaci și recunoaște nămitului dreptul de proprietate embaticară, fără ca să cerceteze valabilitatea hotărîrei nr. 324 din 1923 a Comisiunii de Expropriere și Împroprietărire Tighina.

Or, numai prin violarea și reaua interpretare a art. 10 și 56 din legea agrară pentru Basarabia din 25 Noemvrie 1918, Curtea de fond consideră că hotărîrea comisiei de expropriere și împrumut în materie de atribuirea titlului de împrumut ca embaticar are întreaga putere a lucrului judecat și nu poate să fie atacată decât cu formele și termenele prevăzute prin legea agrară.

Și în adevăr, conform dispozițiilor textelor sus citate, hotărîrile instanțelor speciale create de legea agrară în materie de atribuirea titlului de împrumut ca embaticar de către aceste organe au caracter pur administrativ și dreptul de embatic fiind un drept real a cărui proprietate este transmisibilă după modurile prevăzute de codul civil, aparține instanțelor de drept comun de a decide în caz de contestație cui aparține acest drept, căci instanțelor speciale din legea agrară nu li s'a conferit această competență și atribuirea de organele de aplicare a legii agrare d-lui Daniil Topaci nu are valoare și nu poate fi opozabilă subsemnatului, care sunt titular legal al dreptului de embatic actual asupra grădinei din litigiu.

Curtea de apel Chișinău, numai prin violarea textelor sus citate și a principiilor generale în materie de competență a jurisdicțiilor, a procedat la stabilirea dreptului de embatic considerând cum că hotărîrea de mai sus a comisiei de expropriere și împrumut de jud. Tighina, prin care s'a atribuit titlul de embatic d-lui D. Topaci, ar avea puterea autorității lucrului judecat și s'a declarat incompetent de a judeca contestațiunea pendinte înaintea sa asupra dreptului de embatic al terenului embaticar din litigiu.

Având în vedere decizia supusă recursului și sentința nr. 201 din 1924 dată în cauză de Trib. Tighina ca primă instanță, din care rezultă că Daniil Topaci întinderea și vecinătățile arătate în acțiune, spre a se scoate această grădină de sub sechestrul aplicat de Boruh Dordic, pentru oarecare urmărire, Tribunalul Tighina a respins acțiunea ca nefondată, pe conside-

rațiunea că reclamantul n'a dovedit identitatea terenului revendicat; că, Daniil Topaci făcând apel, Curtea de Apel Chișinău, prin deciziunea supusă recursului de față, l-a admis și admitând acțiunea a dispus scoaterea de sub urmărire a aceluia imobil;

Având în vedere că pentru a adopta o atare soluțiune Curtea de fond constată în fapt și motivează că din actele depuse de părți și martorii audiați se stabilește identitatea terenului urmărit, cu cel pe care-l revendică Daniil Topaci; că acesta a fost recunoscut ca embaticar pe acest teren, a cărui nudă proprietate aparține Primăriei Tighina, de către Comisia Centrală de judecată de expropriere prin hotărîrea nr. 324 din 1923; că acest teren se găsea trecut în posesia lui Topaci prin acte de proprietate emantate dela Pascălnai și că hotărîrea de expropriere a rămas definitivă deoarece niciuna din părțile în cauză n'au atacat-o în formele prevăzute de legea agrară;

Că, apoi — referindu-se la susținerea recurentului că actele de proprietate de cari s'a servit Topaci ar fi fost anulate în urma contestațiilor ce au avut loc între părți — Curtea de fond, argumentând că hotărîrea de expropriere și împrumut, în persoana lui D. Topaci, are, în conformitate cu dispozițiile legii agrare, putere de lucru judecat, găsește că nu mai e locul a se discuta temeinicia afirmațiunii recurentului și nici a se cerceta valabilitatea acelor acte de proprietate și astfel omite a discuta această susținere;

Având în vedere că prin motivul I de casare, reprodus mai sus, astfel cum a fost dezvoltat prin concluziunile orale și cele scrise depuse la dosar, recurentul pretinde că hotărîrea de expropriere invocată de Topaci și pe care instanța de apel s'a întemeiat pentru a admite acțiunea acestuia, nu-i poate fi opozabilă deoarece instanța de expropriere nu avea competența să verifice actele pentru stabilirea dreptului de proprietate sau embatic asupra terenului expropriat, spre a ajunge să declare că acel teren se cuvenea lui Topaci ca embaticar, întru cât, susține recurentul, cestiunea dacă o persoană care se prezintă înaintea comisiei de expropriere, invocând dreptul de embatic, are în adevăr această calitate este o cestiune de atributul instanțelor de fond, cari singure au a se pronunța asupra valabilității acelor acte, referitoare la existența dreptului de embaticar;

Considerând că legea de reformă agrară pentru Basarabia, prin art. 10 și 36, dispune că proprietățile embaticare rurale și urbane se expropriază, fără nicio restricțiune, în folosul arendașilor actuali; iar prin art. 18, 21 și 23, prevede că pentru aplicarea legii de reformă agrară se înființează, pe lângă Ministerul de Domenii, cu sediul în Chișinău, o instituție specială de Stat, cu numele de „Casa Noastră”; că această instituțiune „Casa Noastră” va pregăti și conduce lucrările de expropriere și împrumut și, în fine, că, pentru judecarea tuturor neînțelegerilor și nemulțumirilor, provenite dela expropriere, prețuire și împrumut, pe lângă „Casa Noastră” se va înființa o „Comisie Centrală de judecată”, care va judeca și hotărî în a doua și ultima instanță, fără opoziție și recurs;

Considerând că legea agrară supunând dar expropriării și pământul folosit cu titlu de embatic, în folosul embaticarilor, întocmai ca pe celelalte terenuri, urmează că din moment ce ea n'a făcut nicio deosebire între cestiunile ce în mod necesar se vor ridica între cei interesați cu ocazia expropriării și împrumutului și n'a limitat competența acestei instanțe la exa-

minarea numai anumitor cestiuni, Comisia Centrală de judecată de pe lângă „Casa Noastră” este nu numai în drept dar și obligată în cazul exproprierii și împroprietării privind un teren embatic a cerceta în prealabil existența dreptului de embatic, asupra terenului supus exproprierii, prin verificarea actelor prezentate de părți, întru cât recunoașterea dreptului de embatic, fiind subordonată facerii dovezii că cel ce-l pretinde are această calitate, hotărîrea în această privință implică și impune verificarea în prim rînd a diverselor acte puse în discuțiune;

Că, dacă instanța de expropriere este obligată să cerceteze existența titlului de embaticar și astfel în drept să pronunțe hotărîrea care să rezolve dreptul proprietății ființei terenului supus exproprierii să facă prin urmare — din embaticari proprietari deplin, urmează că tot această instanță are căderea și deci competența, să se pronunțe și să rezolve orice contestațiuni ce s'ar ridica cu privire la aceste drepturi, de către părțile ce au intervenit în proces;

Considerând că de aci rezultă că o hotărîre emanată dela o comisiune de expropriere, prin care s'a examinat și statuat asupra unui drept de embatic, fie respingându-se cererea, fie expropriindu-se terenul folosit cu acest titlu și atribuindu-se în plină proprietate unei anumite persoane, nu excede competența organică a unei astfel de comisiuni, căci această hotărîre este pronunțată în aplicarea dispozițiilor legii agrare și deci nu i se poate tăgădui autoritatea lucrului judecat asupra punctelor rezolvate;

Că din moment ce o atare hotărîre constituie un titlu pentru părți, ea îmbracă caracter de hotărîre judecătorească și, rămânând definitivă prin neatacare în conformitate cu prescripțiunile legii agrare, constituie lucru definitiv judecat între părți, cu privire la tot ceea ce s'a discutat și hotărît de comisia de expropriere; de unde consecința că cel ce a figurat ca parte în instanța de expropriere, nu mai poate, înaintea instanțelor de judecată ordinare, să repună în discuțiune cestiuni cari au fost rezolvate în instanța de expropriere;

Considerând că față cu aceste considerațiuni rezultând dar că Comisia Centrală de judecată de expropriere a fost, în baza art. 23 al legii agrare basarabene, competentă să se pronunțe și asupra valabilității actelor prezentate pentru stabilirea sau contestarea calității de embaticar a lui D. Topaci, asupra terenului revendicat astăzi, în speță, urmează a vedea și decide că instanța de apel a fost îndreptățită — constatând că prin hotărîrea Comisiei Centrale de expropriere nr. 324 din 1923 D. Topaci a fost recunoscut ca embaticar pe terenul revendicat de acesta și că acea hotărîre a rămas definitivă, deci constituia în această privință autoritate de lucru judecat, — să se întemeieze pe ea, ca pe orice hotărîre cu autoritate de lucru judecat, pentru a recunoaște lui D. Topaci, dreptul de proprietate exclusivă asupra terenului expropriat în favoarea sa prin acea hotărîre și a scoate astfel acel teren de sub urmărirea întreprinsă de Baruh Dordic;

Că dar motivul I de casare este neîntemeiat și se respinge.

Pentru aceste motive, Curtea respinge recursul, etc.

INALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE S. III-a

Audiența oela 31 Martie 1936

Președenția d-lui C. CRĂCIUNESCU Consilier
Parchetul General al C. s. p. Tg. Mureș cu mira Nitrogen
Decizia nr. 688 Dosar nr. 77/936

Ardeal. Societate streină. Înregistrarea firmei în România. Angajamentul de a se supune legilor și jurisdicțiunii române. Neîndeplinirea acestui angajament nu poate duce a radierea firmei. Art. 211 și 217 c. com. ardelean.

Pentru nerespectarea angajamentului luat de o firmă streină de a se supune legilor și jurisdicțiunii române nu se poate cere radierea firmei, căci dacă legiuitorul ar fi dorit acest lucru, ar fi enumerat expres în art. 217 c. com. ard. și punctul 6 din art. 211 care prevede condițiunea de mai sus, sau dacă ar fi înțeles că toate condițiunile cerute de art. 211 să ducă la radierea firmei s'ar fi referit în general la acest text fără să mai indice niciun aliniat.

Prin urmare bine Curtea de apel a decis că faptul firmei Nitrogen de a intenta acțiune înaintea Tribunalului arbitral româno-ungar din Paris în disprețul angajamentului ce și-a luat cu ocaziunea înregistrării sucursalei sale, nu constituie un motiv de radierea firmei.

S'a ascultat recurentul prin d-l procuror Căpățână, iar intimata prin d-l av. Gr. Iunian.

Curtea,

Asupra recursului făcut de Parchetul General al Curții de Apel Tg. Mureș în contra deciziunii Curții de Apel Tg. Mureș nr. 297 din 1935 dată în proces cu Soc. Anon. Nitrogen :

Având în vedere că din această deciziune atacată cu recurs și din actele dela dosar se constată că Parchetul General al Curții de Apel Tg. Mureș a cerut Tribunalului Târnava Mică, ca, în baza art. 211 și 217 c. com. ard., să se radieze din registrul firmelor sociale, Societatea Anonimă Nitrogen care funcționează în Dăcio-Sân-Martin; că tribunalul, prin deciziunea nr. G. 1937 din 1935-8 din 1 Noemvrie 1935, a admis cererea și a dispus radierea din registrul firmelor sociale a firmei Nitrogen cu sediul în orașul Dicio-Sân-Martin (Târnava Mică); că în contra acestei deciziuni societatea a făcut apel, iar Curtea de Apel Târgu Mureș, prin decizia atacată cu recurs, a admis apelul și prin consecință a reformat deciziunea primei instanțe, iar în fond a respins cererea făcută de Parchetul General al Curții de Apel Târgu Mureș;

Că pentru a decide astfel Curtea de apel constată în fapt că firma Nitrogen este o firmă streină având centrala la Budapesta; că această firmă dorind să funcționeze și în România, a cerut Tribunalului Târnava Mică, în anul 1928, înscrierea unei sucursale în orașul Dicio-Sân-Martin, iar tribunalul, după ce a constatat că îndeplinește condițiunile prescrise de art. 211 c. com. a dispus înregistrarea ei în registrul firmelor și că firma Nitrogen, în cursul procedurii de înregistrare a declarat că se supune tuturilor legilor și jurisdicțiunii țării românești; că firma Nitrogen, fără să mai aștepte definitivă soluționare de către instanțele române a procesului pornit de Ministerul Apărării Naționale spre a i se recunoaște dreptul de a fi pus în posesiunea fabricii din țară a numitei firme, a intentat o acțiune la Tribunalul arbitral româno-

ungar din Paris, prin care a cerut ca acest tribunal să hotărască că deciziunea acestei Inalte Curți de Casație nr. dată în procesul pornit de Ministerul Apărării Naționale și care stabilea că Statul Român este substituie Ministerului de Războiu Austro-Ungar în drepturile decurgând din contractul încheiat de acest minister și firma Nitrogen, constitue un act de guvernământ și anume o măsură de lichidare, contrar art. 250 din Tratatul dela Trianon; că faptul că firma Nitrogen a intentat o acțiune la Tribunalul mixt româno-ungar din Paris nu poate fi considerat ca o călcare a obligațiunii ce își luase cu ocaziunea înregistrării sucursalei sale din Dicio-Sân-Martin privitor la respectarea dispoz. cuprinse în art. 211 c. com. ard., deoarece — zice Curtea de apel — convențiunea cu Statul Austro-Ungar s'a încheiat în Viena în anul 1916, deci în țară streină și când sucursala nu exista; că convențiunea a fost încheiată de centrala firmei, iar intervenția la tribunalul arbitral a fost făcută de centrală, iar nu de reprezentanța firmei, acțiune ce nu a fost însușită de sucursală; că chiar dacă ipotele s'ar putea socoti ca o călcare a obligațiunilor luate cu ocaziunea înregistrării sucursalei și în acest caz cererea parchetului este nefondată, deoarece fapta imputată nu intră în cazurile prevăzute de art. 217 c. com. ard., referitoare la radierea firmelor comerciale;

Având în vedere că în contra deciziei Curții de apel, parchetul a făcut recurs, formulându-l astfel :

1. Rea interpretare și violare a art. 211 par. 6 cod. comercial ungar în vigoare în Ardeal și exces de putere.

Curtea constată că faptele sunt exact arătate astfel cum au fost expuse de Parchetul General și constatate prin sentința tribunalului. Dar pentru a respinge cererea Parchetului General, pretinde că obligațiunea asumată de societate cu ocazia înscrierii firmei sucursalei din Dicio-Sân-Martin de a se supune fără nicio rezervă jurisdicției și legilor române, privește numai afacerile și actele juridice pe care firma le va încheia în viitor fără a se pomeni despre actele și afacerile firmei Nitrogen, încheiate anterior; că aceasta ar rezulta și din textul declarațiilor Societății Nitrogen și din interpretarea art. 211 § 4 și 6 din codul de comerț ungar. Or, judecă Curtea, convențiunea pe care se întemeiază acțiunea intentată de Ministerul Apărării Naționale a fost încheiată în anul 1916 când sucursala din Dicio-Sân-Martin nici nu exista; ea a fost încheiată în Viena, deci afară de teritoriul țării românești; că convenția a fost încheiată de centrală, că cererea la Tribunalul Arbitral Mixt din Paris a fost făcută de centrală iar nu de reprezentanța firmei sucursalei și în sfârșit acțiunea centralei nu a fost însușită de sucursală.

Față cu toate aceste constatări, Curtea judecă că introducerea acțiunii la tribunalul arbitral mixt nu constituie o încălcare a obligației ce societatea și-a luat cu ocazia înregistrării sucursalei sale din Dicio-Sân-Martin cu privire la respectarea art. 211 par. 6 codul comercial ungar.

Judecând astfel Curtea violează și textul și spiritul art. 211 p. 6 și comite un caracterizat exces de putere prin crearea unei distincțiuni imposibile între societate și sucursala ei cu privire la plângerea adresată Tribunalului Arbitral Mixt la Paris.

Textul articolului sus citat este categoric în sensul că societatea streină care cere înscrierea firmei unei sucursale trebuie să se supună jurisdicției și legilor ungare (azi române) pentru toate litigiile putând să se ivească în afacerile tratate de reprezentanții lor.

Spiritul acestui text și scopul legiuitorului sunt vădite, nu este admisibil ca o societate streină să își exercite activitatea pe teritoriul ungar (azi român) fără să se oblighe a respecta jurisdicția și legile țării. Or, în cazul nostru călcare a acestei obligații esențiale este flagrantă. Firma se judecă cu Ministerul

Apărării Naționale în fața instanțelor române punând concluzii privitoare la interpretarea tratatului dela Trianon în sensul că Statul Român nu este continuatorul juridic al Statului Austro-Ungar în ce privește contractul în chestie; ea obține câștig de cauză în fața Curții de Apel, iar după ce Inalta Curte de Casație sfarmă decizia Curții de Apel și judecă că art. 191 din tratatul dela Trianon trebuie interpretat în sensul că Statul Român este continuatorul Statului Austro-Ungar în ce privește zisul contract, firma se adresează Tribunalului Arbitral Mixt din Paris, susținând că în realitate Statul Român procedează la o lichidare și că decizia Inaltei Curți de Casație nu ar fi decât un act administrativ făcut din ordin în scopul lichidării.

Față cu aceste fapte, Curtea pentru a justifica soluțiunea face următoarele afirmări cari constituiesc și violarea zisului text de lege și tot atâtea excese de putere: 1) că obligația contractată de societate de a respecta legile și jurisdicția română se referă numai la viitor și întru cât contractul a fost încheiat anterior (1916) la o dată când sucursala nu exista, la Viena în afară de teritoriul român, acțiunea introdusă de firmă la tribunalul arbitral mixt nu constituie o încălcare a obligațiilor de a respecta jurisdicția și legile române. Cu alte cuvinte Curtea judecă că deși activitatea sucursalei se exercită pe teritoriul român unde se găsește fabrica înființată în puterea contractului pe baza căruia Ministerul Apărării Naționale a introdus acțiunea, firma poate să-și bată joc de jurisdicția și de legile române pentru că acest contract este anterior cererii înființării sucursalei, și s'ar fi făcut la Viena în afară de teritoriul român.

Curtea are aerul de a uita evenimentele războiului cari au adus alipirea teritoriului pe care se găsește fabrica și în care societatea a cerut dreptul de a-și face sucursală, ceea ce implică pentru societate obligațiunea esențială de a respecta jurisdicția și legile române nu numai pentru afacerile noi ce ar face în viitor, dar pentru toată activitatea ei exercitată în țară, chiar dacă ar fi vorba de un contract încheiat anterior, oriunde, căci almintreli s'ar ajunge la concluzia absurdă și imposibilă că societatea poate funcționa în țară și în disprețul legilor.

Ce să mai spunem de nenorocitul argument invocat de Curte că acțiunea introdusă la Paris, care constituie călcare a obligației de a respecta jurisdicția și legile țării, a fost introdusă de centrala societății Nitrogen și cu sucursala ei sunt indisolubil legate și acțiunea introdusă de centrală prin care, în disprețul obligațiunii ce și-a luat de a respecta jurisdicția și legile române atunci când a cerut înscrierea firmei sucursalei, prin faptul că afirmă că decizia Inaltei Curți de Casație constituie numai un act administrativ din ordin în vederea lichidării societății, constituie nesocotirea zisei obligațiuni luate de însăși societatea Nitrogen și este cu desăvârșire neserios a se pretinde că sucursala trebuia să-și însușească și ea această acțiune.

2. Rea interpretare a art. 211 și 217 din codul comercial ungar aplicabil în Transilvania și exces de putere.

Curtea adaugă că în ipoteza în care introducerea acțiunii la tribunalul arbitral mixt ar constitui o călcare a obligațiunii de respectare a jurisdicției și legilor române, încă cererea Parchetului General de a se radia firma nu e temeinică pentru că motivul invocat nu figurează printre cazurile limitativ indicate în art. 217 cod. com.

Eroarea juridică a Curții este patentă. Art. 216 prevede expres cazurile de radiere pentru fapte noi ivite după obținerea autorizării fără a se ocupa de ipoteza transgresării condițiilor esențiale cerute pentru obținerea înscrierii firmei pentru cari nulitatea este virtuală, căci nu s'ar concepe ca legea să ceară ca o condiție esențială pentru obținerea înscrierii firmei obligația de a respecta jurisdicția legilor române, — și această obligație să fie fără nicio sancțiune, mai ales într'un caz ca cel de față, unde societatea are cutezanța să declare în mod expres că nu respectă nici legile nici jurisdicția română.

3. Violarea și greșita interpretare a dispozițiilor ordo-

nanței Ministerului de Justiție Ungar nr. 68300/1914 I. M. partea II-a pag. 3 relativ la firma dată în baza autorizației prevăzute prin art. 104 din legea 54 din 912 și menținută în vigoare prin decretul nr. 1 al Consiliului Dirigent: nemotivare și exces de putere.

Am invocat pentru a cere radierea firmei dispozițiunile zisului ordin azi în vigoare care prevede că dacă o firmă este înscrisă sau funcționează cu călcarea dispozițiilor legale tribunalul are dreptul să ordone radierea ei arătând că în cazul de față, cererea Parchetului General echivalează cu somația prevăzută în zisa ordonanță pentru ca firma să se pună în regulă la termenul arătat.

Tribunalul de Târnava Mică ne-a admis în totul acest motiv. Curtea de Apel însă îl înlătură fără niciun fel de motivare, pe singura afirmație că zisa ordonanță nu are nicio dispoziție în sensul pretins de Parchet. Judecând astfel, Curtea dă o decizie nemotivată, violează dispozițiile ordonanței și comite un exces de putere.

Având în vedere că prin motivul II de casare recurentul se plânge de rea interpretare a art. 211 și 217 c. com. ard., și exces de putere și în dezvoltarea cărora susține că greșit Curtea de apel a decis că nerespectarea obligațiunii luate de firma Nitrogen de a se supune jurisdicției și legilor române nu duce la radierea firmei sucursalei sale, pe motiv că acest fapt nu figurează printre cazurile limitativ indicate în art. 217 c. com., deoarece, zice recurentul, acest text se referă la fapte ivite după înregistrarea firmei, nu și la nerespectarea condițiilor cerute pentru înscrierea firmei pentru cari nulitatea este virtuală;

Având în vedere că este exact că art. 211 c. com. ard. prevede că orice societate pe acțiuni streină care vrea să facă operațiuni pe teritoriul Transilvaniei sub firmă proprie, fie ca sucursală sau ca agenție, trebuie să ceară înscrierea firmei la tribunalul în circumscripția căruia are intenția să așeze sucursala sau agenția și că în acest scop trebuie, ca odată cu cererea pentru înregistrare, să înainteze tribunalului competent statutele sale legalizate și să se oblige între altele, că în ce privește actele încheiate de reprezentanța sa, se va supune în toate chestiunile litigioase ce derivă din aceasta, legilor și instanțelor judecătorești ale țării;

Că deși acest text cere ca condițiune esențială pentru înregistrarea unei firme streine angajamentul acesteia de a se supune jurisdicțiunii și legilor române, totuși art. 217 din același cod ocupându-se de cazurile

de radierea firmelor, nu prevede și pe acela al nerespectării acestui angajament după obținerea înregistrării firmei;

Considerând că din interpretarea acestui ultim text, rezultă că enumerarea cazurilor de radierea înregistrării firmelor este limitativă, legiuitorul înțelegând că nerespectarea acestei obligațiuni să nu ducă la radierea firmei; că este așa, aceasta rezultă în mod evident din dispozițiunea cuprinsă la punctul 2 al art. 217, care prevede că numai pentru nerespectarea condițiunii specificate la punct. 3 din art. 211 se poate ordona radierea unei firme, de unde rezultă că pentru nerespectarea angajamentului luat de firmă de a se supune legilor și jurisdicțiunii române nu se poate cere radierea firmei, căci dacă legiuitorul ar fi dorit acest lucru, ar fi enumerat în mod expres în art. 217 și punctul 6 din art. 211, care prevede condițiunea de a se supune legilor și jurisdicțiunii române sau dacă ar fi înțeles că toate condițiunile cerute de art. 211 să ducă la radierea firmei s'ar fi referit în general la acest text fără să mai indice niciun aliniat;

Că dar legiuitorul prevăzând ca motiv pentru radierea unei firme, dintre condițiunile cerute de art. 211, numai pe cea din alin. 3, prin aceasta el a înțeles că pentru nerespectarea celorlalte condițiuni să nu se poată cere și obține radierea firmei p. a.; că de altfel, în ce privește nerespectarea angajamentului luat de a se supune legilor și jurisdicțiunii române, cum este cazul în speță, nici nu era nevoie să se treacă între cazurile de radierea firmei, deoarece o atare abatere se poate remedia invocându-se excepțiunea incompetenței instanțelor pretins streine;

Că, dar, față de cele expuse mai sus, rezultă că Curtea de apel decidând în același fel că fapta firmei Nitrogen de a intenta o acțiune la Tribunalul arbitral româno-ungar din Paris, în disprețul angajamentului ce și-a luat cu ocaziunea înregistrării sucursalei nu constituie un motiv de radierea firmei, prin aceasta a dat o justă interpretare textelor menționate mai sus, fără a le viola sau săvârși vreun exces de putere, astfel că acest motiv de casare este nefondat;

Că, prin consecință, deciziunea Curții de apel menținându-se pe acest temei, drept prealabil rezultând din textul legilor invocate, urmează că examinarea celorlalte motive de casare devine fără interes, așa că recursul în întregime cată a fi respins ca nefondat.

Pentru aceste motive, Curtea respinge recursul Parchetului General etc.

JURISPRUDENȚA STREINĂ REZUMATA

CASAȚIA ITALIANĂ I, 14 Mai 1936

Societate. Responsabilitatea directorului. Deliberarea adunării. Acțiunea de regres a administratorului chemat în judecată contra coadministratorilor săi.

Pentru a exercita acțiunea în responsabilitate contra administratorilor unei societăți comerciale, este necesară deliberarea adunării generale, conform codului comercial; dacă acțiunea este exercitată, nu contra administratorilor ci contra directorului central al societății, nu este necesară deliberarea adunării, ci numai a consiliului sau a oricărui alt organ, conform statutului.

Autorizația adunării nici nu este necesară când unul din administratori chemat în judecată de societate prin acțiune de responsabilitate, chiamă la rândul lui în judecată pe ceilalți

administratori neacționați de societate, deși toți sunt solidar obligați (Repert. Foro it. 1936 nr. 1648 p. 320).

CASAȚIA ITALIANĂ I, 18 Mai 1936

Titluri de credit la purtător dispărute sau furate. Revendicare. Achizitor de bună credință. Persoane juridice.

Revendicarea titlurilor la purtător pierdute sau furate este admisă contra hoțului sau aceluia care le-a găsit ca și contra achizitorului însă numai dacă cunoștea în momentul dobândirii viciul posesiei aceluia care i le-a transmis.

Necunoașterea chiar gravă a viciului posesiei nu este echivalentă cunoașterii (dol sau rea credință).

Buna sau rea credință este o stare sufletească proprie numai persoanelor fizice.

Persoanele juridice nu sunt capabile de asemenea stări sufletești; însă reprezentanții lor au o asemenea stare sufletească; de aceea când unul din aceștia cunoaște vișul posesiei, dar acela care a încheiat contractul, nu-l cunoaște, dobândirea este de bună credință (Repert. Foro it. 1936, nr. 1680 pag. 327).

CASAȚIA ITALIANA I, 18 Mai 1936

Dotă. Fructe dotale. Dreptul de folosință al soțului. Cesiunea fructelor viitoare. Drepturile soției falitului. Cesiunea fructelor făcută de soț unui creditor.

Soțul are dreptul la fructele dotale. Acest drept nu se perfecționează zi cu zi, pe măsura îndeplinirii sarcinilor matrimoniale ci acest drept se naște în momentul în care se naște și se perfecționează prin căsătorie, raportul dotal și astfel născut, cuprinde toate fructele dotei, deci și cele viitoare, până la desfacerea căsătoriei sau până la separarea dotei.

De aceea este validă cesiunea fructelor viitoare făcută de soți când nu ascunde o alienare de bunuri dotale.

Falimentul nu constituie pentru soția falitului un fapt juridic care să paralizaze față de ea, efectele obligațiilor contractate de soț asupra fructelor dotale.

De aceea cesiunea fructelor, unui creditor al său, conservă toată eficacitatea față de soție, chiar după declararea soțului în stare de faliment, deoarece nu-și au aplicațiune față de acel creditor, ci numai față de masa care se află în posesia bunurilor dotale, dispozițiune din codul comercial referitoare la drepturile soției falitului (administrația dotei și folosința fructelor în timpul incapacității soțului) (Repert. Foro it. 1936, nr. 1678 p. 327).

CASAȚIA FRANCEZĂ, 6 Ianuarie 1936

Asigurare. Reticențe și false declarațiuni. Asigurări asupra vieții. Operațiuni chirurgicale. Rănire. Disimulare.

O Curte de Apel poate decide în mod suveran că faptul unui asigurat de a fi ascuns că a suferit suprimarea unei amigdale, operațiune ce a necesitat o internare de douăsprezece zile la spital și faptul unui alt asigurat de a fi ascuns un accident de automobil care i-a lăsat turburări nervoase și o incapacitate de 20 la sută, constituiesc omisiuni voluntare ce micșorează riscul asiguratorului.

În consecință, Curtea a putut să declare nulă polița contractată de acești asigurați fără ca ei să poată invoca așa numita clauză de incontestabilitate (D. H. 1936. 65).

CURTEA DE APEL, DIN AIX, 5 Iunie 1935

Contract de asigurare. Asigurat. Obligațiuni. Plata primei. Punere în întârziere adresată asiguratului. Infirmitate fizică și mintală a acestuia. Forță majoră. Punere în întârziere inoperantă. Punere în întârziere adresată sindicului. Niciun interes din partea creditorilor de a plăti primele. Punere în întârziere de asemeni inoperantă.

Este inoperantă punerea în întârziere adresată, conform art. 16 și 75 ale legii franceze din 13 Iulie 1930, subscriitorului unei asigurări mixte asupra vieții, atunci când acesta s'a aflat fără întrerupere dela data punerii în întârziere și până la decesul său într-o stare de prostrație fizică și mintală caracterizată printr-o alterare a facultăților sale mintale și o anihilare complectă a voinței sale. În zadar, asiguratorul ar susține, pentru a contesta caracterul fortuit al acestei stări a asiguratului, că ea a avut drept cauză o rană pe care asiguratul și-a făcut-o încercând să se sinucidă. În adevăr: în această ipoteză, faptul ce putea fi prevăzut ar fi fost decesul imediat care trebuia să dea loc plății capitalului și nu starea de prostrație care a durat mai multe luni și pe care asiguratul nici n'a voit-o nici n'a prevăzut-o. Iar în ce privește punerea în întârziere adresată sindicului falimentului asiguratului, ea este de asemenea inope-

rantă pentru motivul că creditorii n'aveau nici un interes a plăti primele unei asigurări ce nu le putea profita. (Journ. Assur. 1935. 455).

CURTEA DE APEL, DIN DIJON I, 4 Iulie 1935

Divorț. Apel civil. Desistare. Act de jurisdicție grațioasă. Recurs inadmisibil.

Decizia care s'a mărginit ca, fără să exerciteze vreun control asupra hotărârii și fără să statueze asupra fondului, — să ia act de desistarea apelantului contra unei hotărâri de divorț și să ia act de acceptarea de către intimat a acestei desistări nu îmbracă un caracter contencios ci este grațioasă, deci nu e susceptibilă de niciun recurs din partea celor interesați.

În consecință, ea conferă imediat sau cel puțin din ziua comunicării sale un caracter definitiv hotărârii de divorț. (D. H. 1935. 564).

CURTEA DE APEL, DIN COLMAR, 25 Iulie 1935

Asigurare. Automobil. Accidente. Transporturi cu titlu oneros. Clauză a poliței. Interpretare. Declarație inexac-tă. Rea credință. Sarcina probei. Decădere.

Atunci când o societate de asigurări s'a angajat față de proprietarul unui automobil, de a acoperi accidentele corporale pricinuite de acest automobil terților, în care sunt cuprinse și persoanele transportate în mod gratuit, acest contract nu interzice transportul de persoane, cu toate că asiguratul a declarat în poliță, că automobilul asigurat este întrebuințat în mod exclusiv pentru afaceri și transportul de mărfuri și că nu efectează transporturi remunerate de către terți (C. civ. 1134).

Așa dar, atunci când un biciclist a suferit din cauza acestui automobil un accident, asigurarea acoperă și acest accident, cu toate că automobilul era întrebuințat la un transport de persoane, cu titlu oneros, deoarece această împrejurare nu atrage o mărire a riscului.

Mai mult, chiar atunci când este stipulat în poliță, că declarațiunile asiguratului sunt făcute sub sancțiunea decăderii, inexactitatea unei declarațiuni nu poate să atragă această decădere, decât în măsura în care societatea de asigurare face dovada că declarațiunea falsă a fost făcută cu rea credință.

Cu atât mai mult, decăderea nu poate fi suferită de către asigurat, dacă este stabilit că transportul de persoane cu titlu oneros, pe care asiguratul s'a angajat să nu-l facă, a fost un fapt ocazional, izolat, și ca atare insuficient pentru a atrage decădere. (S. 35. 2. 235).

CURTEA DE APEL, DIN RIOM I, 10 Dec. 1935

Alimente. Persoane obligate a le plăti. Tată supraviețuitor. Părăsirea copilului. Acțiunea unui terț.

În cazul morții unui din soți, supraviețuitorul are singur obligația de a hrăni, întreține și crește copiii rezultați din căsătorie.

Un terț care ia un copil la moartea mamei sale, îl crește și-l hrănește, cu știința tatălui, are o acțiune contra acestuia din urmă, pentru a obține plata cheltuelilor de întreținere și de educație. El lucrează în adevăr, ca *negotiorum gestor* în contul tatălui. (Gaz. Trib., 31. I. 36).

CURTEA DE APEL, DIN PARIS, II, 16 Decembrie 1935

Automobil. Accident. Culpă victimei. Trecheri marcate cu semne.

Pietonul care traversează șoseaua în afara trecerilor marcate cu semne comite o greșeală care nu-i mai permite să invoace

împotriva automobilistului care l-a răsturnat, prezumțiunea de responsabilitate stabilită de art. 1384 c. civ. fr. (art. 1000 c. c. r.); el nu poate să ceară repararea prejudiciului suferit decât cu condițiunea de a dovedi o culpă în sarcina conducătorului automobilului (D. H. 1936. 74).

TRIB. DE COMERT SEINE, 26 Iunie 1935

Automobil. Responsabilitate civilă. Elemente constitutive. Culpă. Acte constitutive ale culpei. Automobil și camion urmând aceeași direcție. Viraj brusc al automobilului spre stânga. Gest avertizator al brațului. Ordonanțe polițienești. Lipsa culpei conducătorului camionului. Automobilist responsabil.

Dacă două vehicule urmează aceeași direcție, cam în aceeași linie, și vehiculul din dreapta vrea să vireze spre stânga, el trebuie conform cu ordonanțele polițienești care reglementează circulația în Paris (unde Codul Circulației nu se aplică) să-și manifeste intențiunea printr'un semn al brațului, înșins orizontal și menținut imobil. Așa dar, dacă se mărginește să agite brațul de sus în jos — semn al opririi sau al încetării vitezei — el violează ordonanțele și trebuie declarat responsabil de tamponarea întâmplată. (Journ. Assur. 1935. 457).

APLICAREA NOILOR LEGIURI PENALE

Circulara d-lui Ministru al Justiției nr. 39.013 din 29 Aprilie 1936, relativ la executarea amenzilor prin muncă publică.

Noul Cod Penal Carol al II-lea, prin art. 54 și 599, ținând cont de recomandările științei penale moderne de a înlătura cu totul din sistemul represiv „*Pedeșele de scurtă durată*”, a admis ca în caz de neplată a amenzilor, pentru motive de insolabilitate, amenda să poată fi achitată prin muncă publică fără privațiunea de libertate, iar nu transformată în închisoare ca în sistemul codului actual.

Legiuitorul a voit ca această dispozițiune să se aplice nu numai amenzilor ce se vor pronunța sub imperiul codului nou, adică după 1 Ianuarie 1937, dar și amenzilor pronunțate în baza codurilor vechi, dar neexecutate încă (art. 599, alin. 1).

Mai mult, legiuitorul a voit ca această dispozițiune să intre în vigoare chiar dela publicarea noului cod (art. 597, alin. I, c. pen.)

Deci toate amenzile pronunțate până la data de 18 Martie 1936 și neplătite încă până la această dată, vor putea fi executate și achitate în condițiunile art. 54 din noul cod, adică prin muncă publică, chiar dacă au fost transformate în închisoare și s'au emis mandate de arestare, dar nu au fost executate. Acele mandate se vor anula și se vor emite mandate de muncă.

Acei care s'ar găsi în curs de executarea închisorii prin transformarea amenzii, vor continua a executa închisoarea.

In ce privește modalitatea executării muncii, codul penal, art. 54, prevede în principiu că :

„Munca pentru amenda corecțională se execută în colonii penitenciare, iar pentru amenda polițienească se execută în orașe prin administrațiunile comunale, iar în comunele rurale prin administrațiunea județeană”.

Prin art. 599 din cartea IV, referitoare la punerea în vigoare și aplicarea codului penal, s'a creat o excepțiune transitorie în privința amenzilor corecționale prin care s'a dispus ca: „*până la înființarea de colonii penitenciare, munca pentru amenzile corecționale . . . se va executa în comunele urbane de organele administrațiunii comunale la lucrări publice în folosul comunei, iar în comunele rurale de organele de administrațiune județene în folosul județului sau comunelor*”.

Din economia acestor două texte de lege rezultă că executarea în viitor a amenzilor datorate, și pentru care nu s'a depus la grefă recipisa de plată în termen de o lună dela data de când hotărîrea a rămas definitivă, se va face — până la înființarea coloniilor penitenciare — prin muncă publică. In acest scop se va emite, conform art. 526 pr. pen., de *parchet sau de judecătorie*, un „*mandat special de trimetere la muncă*” în persoana celui condamnat, mandat care se va executa de îndată prin organele administrative, după normele de executare a man-

datelor de arestare (textul art. 526 pr. pen. e implicit pus în vigoare ca o consecință a aplicării art. 54 c. p.)

Mandatul emis nu se va mai executa în cazul când cel condamnat depune recipisa constatatoare de plata amenzii la percepție sau administrație financiară.

In asemenea caz, veți restitui mandatul împreună cu recipisa de plata amenzii prevăzută în mandat.

Organele administrative: agenți polițienești, jandarmi sau alți agenți polițienești, vor preda pe cel obligat la muncă: pe cei din orașe, administrațiunii comunale, iar pe cei din comunele rurale, administrațiunii județene, luând dovadă de predare pe care o vor înainta parchetului sau judecătoriei.

Legea nu cere ca amenda să fie transformată în zile de muncă de vreo instanță, pentrucă aceasta se face de drept prin efectul nedepunerii amenzii.

De aceea numărul zilelor de muncă nu poate fi fixat prin hotărîre pentrucă plata muncii făcându-se la prețul zilei, condamnatul este obligat să rămână la dispoziția administrațiunii respective și să continue a executa munca până la achitarea amenzii la care este condamnat, indiferent de numărul zilelor ce va face.

Administrațiunea respectivă va depune sumele strânse prin reținerile de 60% din prețul zilnic la Administrația financiară pe contul „*Fondul Amenzilor*”, iar recipisa o va trimite parchetului sau judecătoriei, cu specificarea zilelor de muncă efectuate și a prețului cu cât s'a socotit ziua de muncă.

Parchetul sau judecătorie va lua notă de executarea amenzii.

Recipisele vor fi înaintate apoi de parchet sau judecătorie Ministerului de Justiție, care, conform art. 57 din codul penal, administrează sus zisul fond în scopul contabilizării sumelor.

In ceea ce privește administrațiunile județene și comunale, Ministerul a intervenit deja la Ministerul de Interne spre a lua măsuri ca toate aceste administrațiuni să primească pe condamnați, să le dea de lucru până la achitarea plății amenzilor la care sunt condamnați

Condamnații care ar fugi dela muncă, caz în care administrațiunile județene și comunale sunt obligate a înștiința imediat parchetul sau judecătorie, vor fi tratați, conform art. 54, ca și acei care refuză de a munci și li se va transforma amenda în închisoare de instanța respectivă: la tribunalul, după cererea Ministerului public; la judecătorie, din oficiu, emițându-se de îndată mandat de arestare contra lor. Instanța respectivă, conform art. 54, e instanța care a pronunțat sentința sau cartea de judecată de condamnare.

In mandatul special de muncă se va face mențiune despre această eventualitate.

In caz când, din împrejurări neprevăzute, administrațiunile județene sau comunale nu ar avea de lucru sau nu ar voi să accepte pe condamnați la muncă, așa că noile dispozițiuni nu ar putea fi încă aplicabile — ceea ce ar fi foarte regretabil — devin aplicabile principiile art. 598 din noul cod, după care, „*până la organizarea penitenciarelor conform principiilor acestui cod și coloniilor penitenciare, pedeșele se execută în penitenciarele actuale potrivit legii penitenciare în vigoare, în măsura în care noile dispozițiuni înscrise în prezentul cod nu pot fi aplicabile*”.

Comunicându-vă cele de mai sus, vă rog să le aveți în vedere la executarea amenzilor, raportându-ne de executare și de orice altă nedumerire ați avea.

Ministru, Valeriu Pop

Director Al. M. Iliescu

Circulara nr. 55.337 din 11 Iunie 1936

In vederea executării dispozițiunilor art. 54 din codul penal „Regele Carol al II-lea”, și ca urmare la circulara noastră Nr. 39.013/1936, vi se aduce la cunoștință următoarele :

I. Circulara noastră Nr. 33.483 din 8 Aprilie 1936, prin care am dispus ca mandatele de arestare emise împotriva sătenilor agricultori și muncitorilor manuali condamnați până la 6 luni închisoare să fie suspendate până la 15 Noemvrie 1936, urmează să fie coordonată cu dispozițiunile art. 54 din codul penal Regele Carol al II-lea și cu circulara noastră Nr. 39.012/1936, relativă la executarea amenzilor prin muncă publică.

In consecință conform dispozițiunilor legii, vi se aduce la cunoștință că în principiu executarea amenzilor nu poate fi suspendată. In cazul însă când, în termenul de o lună, prevăzut de art. 54 din codul penal, amenda nu a fost achitată și deci urmează a se emite mandat special de trimetere la muncă, executarea acestui mandat se suspendă până la 15 Noembrie 1936.

însă aceasta numai dacă condamnatul este sătean agricultor sau muncitor manual.

II. În conformitate cu dispozițiunile art. 57 din noul cod penal amenziile care în buget vor forma fondul special, denumit „Fondul amenzilor”, destinat construcțiunii și transformării institutelor penitenciare, spre a corespunde principiilor moderne de represiune penală, sunt toate acele amenzi, fără deosebire, care au fost pronunțate pentru delict, indiferent dacă ele sunt prevăzute de codul penal sau ar decurge din legi speciale chiar când acele amenzi, până în prezent, se pronunțau conform legilor speciale în folosul ministerelor, județelor, comunelor, Casei pădurilor, Camerelor agricole, Camerelor de muncă, Comitetelor școlare, Casei drumurilor, etc. Toate aceste dispozițiuni din legile speciale au fost implicit abrogate prin art. 57 din noul cod penal.

În ceea ce privește însă amenziile pentru contravențiuni, ele vor fi pronunțate ca și până în prezent, cele prevăzute de codul penal în folosul comunelor, iar cele prevăzute de legi speciale în folosul ministerelor, sau instituțiilor publice arătate în aceste legi.

Este de observat că în conformitate cu dispozițiunile noului cod penal, amenziile mai mari de 1.500 lei, chiar dacă au fost calificate de legile speciale drept contravențiuni, ele au un caracter delictual și deci urmează să fie vărsate la „Fondul amenzilor”.

Pentru amenziile pronunțate pentru contravențiuni și neachitate și care urmează a fi executate prin muncă publică, se va urma aceeași procedură ca și pentru delictele indicate în circulara noastră Nr. 39.013/936, cu singura deosebire că partea de 60% din prețul muncii se va vărsa comunei sau instituțiunii în folosul căreia amenda este afectată prin lege.

III. De asemenea se vor trece la „Fondul amenzilor” și despăgubirile civile la care — în cazurile rari, dar posibile — părțile vătămate ar renunța, însă aceasta numai după ce hotărîrea de condamnare la despăgubiri a rămas definitivă și după ce partea vătămată a făcut o declarațiune expresă de renunțare.

În acest caz, încasarea se va face conform legii pentru perceperea și urmărirea veniturilor publice.

IV. Unele parchete au crezut că ar exista o nepotrivire între circulara noastră Nr. 39.013/936, prin care se arată că mandatul special de trimitere la muncă trebuie emis de parchet sau de judecătoria și dispozițiunile art. 526 din codul de procedură penală „Regele Carol al II-lea”, prin care s'ar dispune că acest mandat să fie emis de instanța care a pronunțat pedeapsa.

Spre a se vedea intențiunea legiuitorului și a stabili sistemul consacrat, urmează a se avea în vedere, în această materie, dispozițiunile principiale și generale precizate în art. 520, alin. ultim și 521 din noul cod de procedură penală, care nu fac decât să confirme sistemul actual în vigoare în Vechiul Regat, potrivit căruia orice mandat și deci și mandatul special de trimitere la muncă, trebuie să fie emis de către Ministerul public, care este organul de executare al sentințelor tribunalelor și Curților de apel și de judecătoria de ocol, pentru propriile sale hotărîri.

Aceasta fiind singura interpretare, de altfel în conformitate cu intențiunile legiuitorului, vă rugăm să vă conformați ei.

V. În cazul când, la executarea mandatului special de muncă se va constata că condamnatul la amendă este dispărut, se va emite contra acestuia un mandat de arestare, care va fi trimis spre executare.

Această procedură se va urma în toate cazurile, independent de împrejurarea dacă starea de dispariție a fost constatată în timpul judecării procesului sau numai cu ocazia executării.

VI. Avându-se în vedere că mandatele speciale de trimitere la muncă, emise împotriva condamnaților, care între timp au fost încorporați și se găsesc sub drapel, nu pot fi executate, această împrejurare echivalând cu imposibilitatea prevăzută de lege, se vor emite în contra acestora mandate de arestare, ce se vor executa conform dispozițiunilor obișnuite și stabilite de acord cu Ministerul Apărării Naționale.

Alăturat vi se expediază un formular al mandatelor speciale de trimitere la muncă, de care vă rugăm să vă serviți în cazurile prevăzute de lege.

Ministrul Justiției, Valeriu Pop

Director, Al. M. Iliescu

R O M Â N I A

*) Parchetul Tribunalului
Judecătoria

MANDAT DE TRIMITERE LA MUNCĂ

Nr.

În numele legii și al M. S. Regelui Carol al II-lea,
*) Noi, Prim-Procuror (Procuror . . . . .) al tribunalului
Noi, Judecătorul judecătoriei
Văzând sentința Nr. . . . . a Tribunalului . . . . .
. . . . . cartea de judecată Nr. . . . . a Judecătoriei . . . . .
secția . . . . ., prin care numitul . . . . .
din comuna . . . . . județul . . . . . în etate
de . . . . . ani, de profesiune . . . . . este condamnat la
pedeapsa amenzii de lei . . . . . pentru faptul de . . . . .
. . . . . prevăzut și pedepsit de art. . . . . din codul penal.
Văzând că sentința a rămas definitivă prin (neapelare, respin-
gerea apelului . . . . .) la data de . . . . .
și condamnatul . . . . . nu s'a conformat legii
de a depune recipisa la grefa tribunalului în termenul de o
lună dela data de când sentința a rămas definitivă ;

În baza dispozițiunilor art. 54 din codul penal și art. 526 din
procedura penală emitem prezentul mandat de trimitere numi-
tului condamnat la muncă spre a plăti prin munci publice soco-
tite la prețul zilei, amenda sus menționată la care a fost con-
damnat.

Mandăm și ordonăm agenților forței publice a executa pre-
zentul mandat ridicând pe numitul . . . . .
din comuna . . . . . și a-l conduce și da în pri-
mire autorităților administrative ale . . . . . județu-
lui . . . . . sau (comunei, municipiului) . . . . .
. . . . . care-l vor primi, reține și întrebuița la muncă pu-
blică până la achitarea amenzii prevăzute în acest mandat.

Din prețul zilnic al muncii se va reține 60% pentru acoperirea
amenzii, iar 40% se va da condamnatului, dacă va cere, pentru
întreținerea sa.

Sumele reținute se vor depune . . . . .
În caz de refuz sau imposibilitate de a munci, mandatul ni se
va restitui, împreună cu condamnatul spre a lua măsurile legale.

*) Dat la Parchetul nostru din Palatul de Justiție al Tribu-
nului . . . . . din . . . . . azi . . . . . anul
193 . . . . .

*) Dat la Judecătoria . . . . .

Prim-Procuror,
(Procuror),
*) Judecător,

Secretar.
*) Grefier,

Circulara nr. 55.339 din 11 Iunie 1936.

Am constatat că în multe din cărțile de judecată, nu se pre-
văd în dispozitivul lor, în conformitate cu art. 54 ultimul ali-
niat din noul cod penal, cele două modalități de executare a plă-
ților amenzilor, ceea ce dă naștere la dificultăți și întârzieri în
executare.

În consecință vă rugăm să bine voiți a îngriji ca pe viitor
în dispozitivul fiecărei cărți de judecată penală, în care pe lângă
altă pedeapsă este pronunțată și amenda sau numai singură pe-
deapsa amenzii, să cuprindă și următoarele două aliniate :

1. Amenda, se va achita, în caz de neplată prin executarea
de munci publice, în conformitate cu dispozițiunile art. 54 din
codul penal Regele Carol al II-lea.

2. În cazul când condamnatul nu va putea sau va refuza să
muncească, amenda se transformă, în conformitate cu articolul
menționat mai sus, în zile de închisoare corecțională sau poli-
fienească (după caz) socotite a 50 lei fiecare.

Avantajul ce prezintă acest adaos e evident, căci parchetul nu
va mai întârzia executarea până ce instanța va pronunța trans-
formarea amenzii în închisoare.

De altfel legiuitorul voind să evite atari întârzieri, prin ul-
timul aliniat din art. 54, a impus ca ambele dispozițiuni să fie
cuprinse în dispozitivul cărților de judecată.

Ministru, Valeriu Pop

Director, Al. M. Iliescu

*) Se vor șterge cuvintele, după cum va fi cazul, la judecătoria sau tribunal.